

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ  
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Истрага**

мастер рад

ментор

проф. др Саша Кнежевић

студент

Јована Ристић

бр. индекса М018/15-О

Ниш, 2017. година

## САДРЖАЈ

Увод .....	1
1. Истрага као фаза у кривичном поступку	
1.1. Појам и обележја истраге .....	3
1.2. Циљеви истраге .....	6
1.3. Субјекти истраге .....	8
1.4. Ток истраге .....	15
1.5. Врсте истраге .....	18
2. Истрага у српском кривичном процесном праву .....	22
2.1. Карактеристике судске истраге према ЗКП-у из 2001. године	
2.1.1. Улога истражног судије у судској истрази .....	23
2.1.2. Улога јавног тужиоца у судској истрази .....	26
2.1.3. Положај осумњиченог и улога одбране у судској истрази .....	27
2.2. Карактеристике тужилачке истраге према ЗКП-у из 2011. године	
2.2.1. Улога јавног тужиоца у тужилачкој истрази .....	29
2.2.2. Улога судије за претходни поступак у тужилачкој истрази .....	36
2.2.3. Положај осумњиченог и улога одбране у тужилачкој истрази .....	38
3. Емпиријско истраживање на тему „Ефикасност тужилачке истраге у односу на судску“	
3.1. Опис истраживања .....	42
3.2. Предмет истраживања .....	43
3.3. Циљеви и задаци истраживања .....	43
3.4. Хипотезе истраживања .....	43
3.5. Узорак и методи истраживања .....	43
3.6. Анализа резултата истраживања	
3.6.1. Анализа резултата добијених истраживањем у Вишем јавном тужилаштву у Нишу .....	44
3.6.2. Анализа резултата добијених истраживањем у Вишем суду у Нишу .....	46
3.7. Упоредивање добијених резултата и провера постављених хипотеза .....	48
Закључак .....	50
Литература .....	52
Сажетак и кључне речи .....	56
Биографија аутора .....	60

## УВОД

Сагледавајући опсежне реформе у домаћем кривичнопроцесном законодавству које се спроводе са циљем хармонизације и усклађивања домаћих прописа са међународним стандардима, може се приметити да исте прилично дуго трају, тачније неких петнаест година. Најзначајнија промена која је учињена доношењем новог Законика о кривичном поступку<sup>1</sup> јесте напуштање концепта судске истраге и увођење концепта тужилачке истраге са циљем поспешивања ефикасности самог кривичног поступка и поспешивања активнијег учешћа јавног тужиоца у кривичном поступку. Наиме, да би се уопште могло говорити о повећању ефикасности самог кривичног поступка било је неопходно повећати ефикасност саме истраге јер ефикасно спроведена истрага доприноси ефикасности кривичног поступка. С тим у вези, предмет мастер рада јесте сагледавање и анализирање истраге као најзначајније фазе претходног кривичног поступка с обзиром да се у овој фази степен извесности о извршеном кривичном делу и/или учиниоцу уздиже до оправдане сумње потребне за оптужење. Како је спроведеном реформом учињен радикални заокрет у регулисању кривичног поступка у домаћем праву, нарочито када је реч о истрази, у стручној јавности почели су се јављати опречни ставови о томе који концепт истраге има више предности него недостатака. Критичко сагледавање и анализа како домаћих, тако и упоредноправних законских решења доводи до диференцирања предности и недостатака и судског и тужилачког концепта истраге. Из тог разлога, у оквиру мастер рада изложено је објашњење и једног и другог концепта истраге, како са аспекта теорије тако и са аспекта домаће правне праксе, са посебним освртом на поједина значајна практична питања и проблеме. Основни циљ мастер рада је да се анализом законских одредби и појединих предмета из праксе прикаже и објасни судски и тужилачки концепт истраге како би се извео закључак да ли је увођењем концепта тужилачке истраге повећана ефикасност истраге у односу на ранији концепт судске истраге што представља основни мотив доношења новог ЗКП-а. Како ефикасност кривичног поступка у великој мери зависи од ефикасно спроведене истраге, важно је утврдити који концепт истраге, у том смислу, даје

---

<sup>1</sup> Законик о кривичном поступку, "Сл. гласник РС" бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014 (ЗКП)

боље резултате. Најзначајнији део мастер рада тиче се анализе активности јавног тужиоца, полиције и судије за претходни поступак у тужилачком концепту истраге, односно активности истражног судије, јавног тужиоца и полиције у судском концепту истраге. Ефикасност поступка условљена је активношћу ових субјеката, међутим, како ефикасност не сме ићи на уштрб законито и правилно спроведеном поступку, значајно је било и сагледавање институционалних механизма и правних средстава за заштиту права осумњиченог с обзиром да управо у истрази постоји опасност од дерогирања основних људских права. Сагледавање и анализа упоредноправних решења значајно је због упоређивања са домаћим законским решењима и због разматрања евентуалне имплементације у некој будућој реформи домаћег кривичнопроцесног законодавства.

Саставни део мастер рада јесте емпиријско истраживање које има посебан значај за сагледавање, анализу и проверу колико су поједина законска решења корисна и оправдана; који се проблеми у реализацији појединих законских решења јављају и који су то недостаци појединих законских решења. На бази тих резултата поставила би се основа за евентуалне реформе у будућности са циљем изградње ефикаснијег кривичноправног система који би могао успешно да функционише у дужем временском периоду. Приликом истраживања, а ради свеобухватне анализе, коришћени су нормативни (правни) метод, догматски метод, упоредно-правни метод, дескриптивни метод и метод студије случаја (*case study*).

## 1. Истрага као фаза у кривичном поступку

### 1.1. Појам и обележја истраге

Истрага је прва фаза претходног кривичног поступка до које долази када надлежни орган донесе одлуку о њеном спровођењу у случају постојања одређеног степена извесности да је одређено лице извршило кривично дело, односно када постоји одређен степен извесности да је извршено кривично дело.<sup>2</sup> Реч је о стадијуму кривичног поступка који претходи подизању оптужнице и њеној судској контроли, тако да су истрага и оптужбе две фазе које чине претходни кривични поступак и заједно се одвијају пре главног претреса, односно суђења у ужем смислу.<sup>3</sup>

У зависности од тога ко руководи истрагом и ко предузима истражне радње, разликују се судска истрага, коју покреће и води судски орган, и тужилачка истрага, коју покреће и спроводи јавни тужилац. У сваком случају, истрага мора бити спроведена од стране одређеног органа поступка чија је надлежност за спровођење истраге прописана законом. Судски модел истраге све више губи на значају упливом англосаксонских елемената у континентално право и уступа место тужилачком концепту истраге. Можемо слободно рећи да је тужилачка истрага тренд у европским правним системима и све више добија карактер универзалности.<sup>4</sup>

У савременим правним системима не постоји јединствено решење о томе да ли истрага треба да има формални карактер. Формални карактер истраге подразумева доношење формалног акта којим се она покреће и доношење формалног акта којим се она окончава. На тај начин постављен је оквир ове фазе поступка у којој треба постићи одређени степен извесности о учињеном кривичном делу и/или учиниоцу. Први део формалног акта обухвата податке о учињеном делу из чега произилазе законска обележја бића кривичног дела, законски назив кривичног дела, податке о осумњиченом и опис околности из којих произилази потребан степен извесности да би се истрага уопште

---

<sup>2</sup> С. Бејатовић, *Кривично процесно право*, Београд 2014. година, стр. 405

<sup>3</sup> М. Шкулић, *Кривично процесно право*, Београд 2011. година, стр. 368

<sup>4</sup> С. Ненадић, С. Ненезић, *Концепт истраге и ефикасност рада јавног тужиоца, у: Улога јавног тужиоца у правном систему, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије*, Београд 2010. година, стр. 332

покренула и водила, што представља одређивање предмета истраге. Други део садржаја овог акта усмерен је на планирање и руковођење истрагом будући да се наводе околности које треба истражити и истражне радње које треба предузети. Присталице става о формалности истраге истичу да је увођење формалности неопходно како би осумњичени био обавештен да се против њега води поступак и како би се могла вршити контрола трајања читавог поступка, која би у супротном била онемогућена уколико би се органу поступка омогућила пуна процесна дискреција.<sup>5</sup> С друге стране, истиче се да би истрага требало да буде што мање формална како би била брза и ефикасна.<sup>6</sup>

Формалност истраге односи се и на предузимање истражних радњи, обавештавање, позивање, достављање и друге радње које морају бити предузете у законом прописаној форми и у законом прописаним роковима. Тако нпр. форма позивања и самог позива прописана је законом и само у случају потпуног поштовања форме позивања, позив, као мера за обезбеђење присуства окривљеног, може изазвати процесне последице по окривљеног у случају неодазивања на позив. Такође, формалност истраге долази до изражаја и приликом доношења одлука о прекиду и обустави истраге.

С друге стране, у англоамеричком правном систему истрага је неформална, односно не сматра се делом кривичне процедуре, нити се спроводи на основу неке посебне одлуке. Наиме, у овом правном систему истрага се своди на фактичко разјашњавање кривичног дела предузимањем потребних радњи од стране полиције, која има доминантну улогу у овој фази, уз инструктивну улогу јавног тужиоца када за то постоји потреба.<sup>7</sup>

Истрага се покреће када постоји одређени степен извесности о извршеном кривичном делу и учиниоцу, односно само одређени степен извесности о извршеном кривичном делу. Од момента извршеног кривичног дела, до момента пресуђења, степен извесности расте прелазећи на виши ниво, тако на почетку постоје само индиције да би се на крају дошло до истине да ли је одређено лице извршило одређено кривично дело. Између ових појмова може се наћи сумња, основи сумње, основана сумња, оправдана

<sup>5</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бљански, А. Трешњев, *Коментар Законика о кривичном поступку*, Београд 2012. година, стр. 633

<sup>6</sup> В. Ђурђић, *Перспектива новог модела кривичног поступка Србије*, у: *Наука, безбедност, полиција*, Правни факултет универзитета у Нишу, бр. 2, Вол. 20, Ниш 2015. година, стр. 75

<sup>7</sup> М. Шкулић, *Доминантне карактеристике основних великих кривичнопроцесних система и њихов утицај на реформу српског кривичног поступка*, у: *"Crimen" – часопис за кривичне науке*, бр.2, Вол. 4, Правни факултет универзитета у Београду и институт за упоредно право у Београду, Београд 2013. година, стр. 198

сумња о чему се у теорији доста говорило како би се уочила разлика и учинило разграничење. Сама по себи, сумња представља садржај свести у процесу мишљења у коме се сазнање о одређеним чињеницама може означити као непотпуно и недовољно поуздано.<sup>8</sup> С обзиром на овакав квалитет сазнања, сумња сама по себи не може бити довољна за покретање истраге, већ је потребно постојање основа сумње или основане сумње. Основ сумње као скуп чињеница које *посредно* указују да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело, представља нижи степен извесности у односу на основу сумњу као скуп чињеница које *непосредно* указују на учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело.<sup>9</sup>

Истрага није обавезна процесна фаза јер се под одређеним условима оптужница може подићи и без претходног вођења истраге.<sup>10</sup> Обавезност истраге зависи од тежине кривичног дела, које се одражава у запрћеној казни и од квалитета доказног материјала са којим располаже овлашћени тужилац.<sup>11</sup> Регулисањем истраге као необавезне фазе поступка, изашло се у сусрет разлозима ефикасности, пре свега када је реч о кривичним делима која се могу сврстати у релативно багателни криминалитет и за која се не гони по службеној дужности. Када је реч о тежим кривичним делима у погледу којих постоји довољан степен извесности да се одмах може прећи на следећу фазу, оптужење, прописивање обавезности истраге, значило би само непотребну формализацију и одуговлачење поступка уз непотребно ангажовање материјалних средстава и кадровских капацитета.

Како би се обезбедила ефикасност поступка, неопходно је на иски начин ограничити трајање ове фазе. Уколико би се законом прописао строги рок у коме се истрага мора окончати, могао би се јавити проблем да тај временски период није довољан за прикупљање свих потребних доказа, с обзиром на сложеност кривичног дела. Друштвена стварност је увек креативнија од било ког законодавца, па је зато оправдано говорити о релативно ограниченом трајању истраге, како ефикасност не би угрозила њен квалитет. Из тог разлога може се говорити једино о разумно дугом трајању истраге и овај правни стандард може се ценити на основу обима и комплексности активности органа

<sup>8</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *оп. цит.*, стр. 50

<sup>9</sup> ЗКП, чл. 2, ст. 1, тач. 17-18

<sup>10</sup> М. Шкулић, *Кривично процесно право*, Београд 2010. година, стр. 368

<sup>11</sup> В. Ђурђић, *Кривично процесно право - посебни део*, Ниш 2011. година, стр. 47

поступка, као и сложености конкретног предмета. Сам рок је инструкционог карактера, а контрола његовог поштовања може се вршити увођењем обавезе обавештавања хијерархијски надређеног органа о разлозима због којих истрага није окончана у року. На значај ефикасно спроведене истраге указује и пракса Европског суда за људска права. Наиме, Европски суд за људска права је стао на становиште да површно и споро спроведена истрага утиче на повреду права на суђење у разумном року, као и да до повреде загарантованих права може доћи због изостанка брзе и делотворне истраге.<sup>12</sup> Дакле, јасно је да прекомерно трајање истраге утичу на њену делотворност, а уједно и на поврсење јавности у поштовање владавине права, што за последицу може имати утисак о прикривању или толеранцији незаконитих аката.<sup>13</sup>

## 1.2. Циљеви истраге

Свака истрага има свој циљ, јер истрага је један дијалектички и динамички пут сазнања чињеница и околности везаних за кривичну ствар.<sup>14</sup> То је пут изградње уверења и стварања целовите слике о околностима везаним за кривично дело и учиниоца, а на том путу орган поступка предузима различите активности да би то своје уверење учврстио или оповргнуо.

У теорији се прави разграничење на обавезни циљ истраге и могуће, посебне циљеве истраге. Основни циљ или сврха истраге је да се прикупе докази који су потребни да би се могло одлучити да ли ће се подићи оптужница или обуставити поступак.<sup>15</sup> Посебан циљ истраге је да се прикупе подаци о личности окривљеног. Осим тога, истрага треба да омогући несметано одвијање тока главног претреса. Због тога се у истрази изводе и они докази за које постоји опасност од одлагања, односно да се докази неће моћи поновити на главном претресу или би њихово извођење било скопчано са тешкоћама, као и

<sup>12</sup> Case 16212/08, *Skendžić and Krznarić v. Croatia*, para. 72

<sup>13</sup> Давор Крапац, *Трајање казниног поступка и право на казнино суђење у разумном року*, у: *Зборник Правног факултета у Загребу*, Вол. 63, бр. 1, Загреб 2013. година, стр. 43

<sup>14</sup> Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у РС, *Истражни поступак*, Сарајево 2006. година, стр. 52

<sup>15</sup> В. Ђурђић, Д. Суботић, *Процесни положај јавног тужиоца и ефикасност кривичног поступка*, Београд 2010. година, стр. 25



други докази који могу бити од користи за поступак, а чије се извођење показује целесходним.<sup>16</sup> У оним правним системима у којима је дозвољено водити истрагу против непознатог осумњиченог, примарни циљ јесте да се прикупе докази потребни за утврђивање идентитета учиниоца.<sup>17</sup> Свакако истрага не треба да замени главни претрес тако што ће сви докази бити изведени већ у овој фази, већ се то чини изузетно када постоји опасност од одлагања и онда када је потребно изградити довољан степен извесности за прелазак на фазу оптужења.

Циљ истраге може се посматрати као позитивни и негативни циљ.<sup>18</sup> Позитиван циљ истраге усмерен је на прикупљање материјала овлашћеном тужиоцу за подизање оптужног акта, док се негативни циљ истраге остварује у ситуацији када доказни материјал одређеног квалитета не постоји, па нема основа за оптужење, већ се према осумњиченом истрага обуставља.

Без обзира на то што су циљеви истраге у теорији различито сагледани и објашњени од стране различитих аутора, њиховим свеобухватним сагледавањем може се закључити да истрага треба да доведе до једног од два могућа резултата, да се утврди да има места оптужењу или да се утврди да се нису стекли услови за оптужење и да истрагу треба обуставити. Истрага не сме бити ни сумарна ни преспширна. Она мора бити довољна, мора да одговара свом задатку.<sup>19</sup>

За разлику од овако постављених циљева истраге у континенталном праву, у англоамеричком правном систему циљ истраге је искључиво прикупљање доказа који су неходни за подизање оптужнице.<sup>20</sup> Овакво одређивање циља истраге, термилошки посматрано, прејудуцира резултат истраге и нужно је усмерава на оптужење, док се занемарује реална могућност да дође до обуставе поступка уколико, на основу прикупљеног доказног материјала, није могуће изградити довољан степен извесности о извршеном кривичном делу и учиниоцу да би дошло до оптужења. Међутим, овакво сужавање циља истраге може се посматрати и као максимално растерећење ове фазе

---

<sup>16</sup> *Ibid.*

<sup>17</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Тршњев, *op.cit.*, стр. 632

<sup>18</sup> М. Грубач, *Кривично процесно право – посебни део*, Београд 2004. година, стр. 47

<sup>19</sup> С. Бејатовић, *op. cit.*, стр. 407

<sup>20</sup> М. Шкулић, *Доминантне карактеристике основних великих кривичнопроцесних система и њихов утицај на реформу српског кривичног поступка*, стр. 185

поступка ради постепеновања ефикасности и пребацивања тежишта поступка на главни претрес.

У истрази постоји највећи ризик од ограничења слобода и повреде људских права осумњичених, па још један од циљева којем истрага мора да тежи јесте и заштита права осумњиченог од незаконитих и арбитражних поступака органа који спроводи истрагу. Из тог разлога, осумњичени мора бити обавештен да се против њега води истрага и мора му бити омогућено да се таквом прогону супротстави, користећи законом установљено и делотворно правно средство.

Имајући у виду да је циљ истраге утврђивање битних чињеница и околности које треба да одражавају стварну слику криминалног догађаја, постоји дужност органа који руководи истрагом да прикупља доказе не само на терет већ и у корист осумњиченог. Тиме се посредно штите права осумњиченог јер и ако се истрага води према осумњиченом, орган који руководи истрагом неће занемарити неке друге околности које могу осумњиченом ићи у прилог. Према томе са једне стране истрага има за циљ расветљавање кривичног дела ради кривичног гоњења учиноца пред судом, док са друге стране има за циљ да нико невин не буде кривично гоњен ни осуђен.<sup>21</sup>

### *1.3. Субјекти истраге*

У кривичном процесном праву извршено је разграничење између главних и споредних процесних субјеката у кривичном поступку, а такво разграничење може се учинити и уколико се истрага, као једна процесна фаза, посматра издвојено. Главни субјекти истраге су носиоци главних кривичнопроцесних функција. У судском концепту истраге то су истражни судија, осумњичени и овлашћени тужилац, док су у тужилачком концепту истраге то јавни тужилац и осумњичени. Споредни субјекти истраге су сва лица која се у разним својствима могу појавити у истрази.<sup>22</sup> То могу бити овлашћена службена лица органа унутрашњих послова, оштећени, сведоци, вештаци, тумачи, евентуално други

---

<sup>21</sup> Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у РС, *Истражни поступак*, стр. 53

<sup>22</sup> Ч. Стевановић, В. Ђурђић, *Кривично процесно право - општи део*, Ниш 2006. године, стр. 94

државни органи и организације који, поступајући по захтеву органа који води поступак, пружају потребна обавештења и информације.

Истрага се не може спровести без органа који је надлежан да истрагу отвара и спроводи, било да се ради о судском или тужилачком концепту истраге. Делатност органа поступка састоји се у предузимању различитих истражних радњи усмерених на проверавање сумње да је осумњичени учинио кривично дело и прикупљању доказа потребних за оптужење или за доношење одлуке да нема места оптужењу. Орган поступка прикупља доказе који иду како на терет, тако и у корист осумњиченог, стара се о законитом и ефикасном спровођењу истраге уопште.<sup>23</sup> Уколико се истрага спроводи против непознатог учиниоца кривичног дела активност органа поступка усмерена је и на откривање и проналажење осумњиченог.

Када је реч о судском концепту истраге, једноставније је учинити разграничење између органа поступка и странака у поступку. Као орган поступка, јавља се суд, док се у улози странака јављају овлашћени тужилац и осумњичени. Овакво разграничење указује на двостраначку природу истраге. Међутим, уколико се посматра тужилачки концепт истраге, такво разграничење није једноставно учинити, а и мишљења у теорији су у том смислу подељена. Поједини аутори наводе да и тужилачка истрага има двостраначки карактер, из разлога што је јавни тужилац истовремено и орган који спроводи истрагу и странка у поступку, као и због установљавања могућности да осумњичени не само предлаже, већ и прикупља доказе у своју корист.<sup>24</sup> Други аутори негирају двостраначки карактер истраге, и заступају став да се једино може говорити о истрази као једностраначком поступку. Наиме, наводи се да када се истрага пренесе у надлежност тужилаштва, истрага се не може посматрати као тространи процесноправни однос који се заснива и тече између суда, овлашћеног тужиоца и окривљеног. У том поступку недостају два главна процесна субјекта неопходна за заснивање тог правног односа. Суд је у том поступку, представљен у лицу судије за претходни поступак, не јавља се као процесноправни субјект, већ као чувар људских права, а јавни тужилац, који ће постати

<sup>23</sup> М. Шкулић, *Доминантне карактеристике основних великих кривичнопроцесних система и њихов утицај на реформу српског кривичног поступка*, стр. 192

<sup>24</sup> Т. Булатовић, Н. Пивић, *Тужилац као dominus litis претходног поступка и његов допринос остварењу начела ефикасности кривичног поступка*, у: *Суђење у разумном року и други кривичноправни инструменти адекватности државне реакције на криминалитет*, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу и Интермекс, Београд 2015. година, стр. 460

процесна странка тек у предстојећем кривичном судском поступку, ако до њега дође, овде је орган поступка, а не процесна странка.<sup>25</sup>

Имајући у виду изнета мишљења у теорији, мишљење је аутора да јавни тужилац у судском концепту истраге има страначко својство, док је у тужилачком концепту истраге орган који спроводи поступак. Њему се не може признати страначко својство, полазећи од корпуса његових овлашћења које поседује као државни орган и која су шира и императивног карактера у односу на корпус овлашћења која припадају осумњиченом. Због тога не би било могуће установити равноправан положај странака, јавног тужиоца и осумњиченог, па се као једино оправдан став може прихватити став о једностраначкој природи тужилачке истраге.

Осумњичени је лице против кога се покреће и води истрага због постојања одређеног степена сумње да је извршило кривично дело које му се ставља на терет. Реч је о правно осамостаљном главном кривичнопроцесном субјекту, и као такав осумњичени је носилац функције одбране.<sup>26</sup> Осумњичени има право да буде саслушан од стране органа који спроводи истрагу како би му се пружила могућност да се, уколико то жели, изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете.<sup>27</sup> Ово право у вези је са постулатом *audiat et altera pars*. За реализацију овог права битно је да у истрази осумњичени буде обавештен о разлозима покретања истраге као и о делу за које се терети, али и да буде обавештен о доказима којима овлашћени тужилац располаже и доказним радњама које намерава предузети.

У теорији се разликују основна права осумњиченог у истрази и права окривљеног која зависе од карактера истражних мера и радњи које се предузимају.<sup>28</sup> Основна права припадају сваком окривљеном и у извесном смислу представљају европске стандарде које прокламује и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода. Чланом 6 став 3 Конвенције прописано је да свако ко је оптужен за кривично дело има следећа минимална права: да у најкраћем могућем року, подробно и на језику који разуме, буде обавештен о природи и разлозима за оптужбу против њега; да има довољно времена и

<sup>25</sup> М. Грубач, Т. Васиљевић, *Коментар Законика о кривичном поступку*, Београд 2013. година, стр. 155

<sup>26</sup> Ч. Стевановић, В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 179

<sup>27</sup> *Ibid.*, стр. 185

<sup>28</sup> М. Симовић, М. Симовић, *Истрага у кривичном поступку Босне и Херцеговине, у: Страни правни живот*, бр. 3, Институт за упоредно право, Београд 2011. година, стр. 215

могућности за припремање одбране; да се брани лично или путем браниоца кога сам изабере, или ако нема довољно средстава да плати правну помоћ да ову помоћ добије бесплатно ако интереси правде то захтевају; да испитује сведоке против себе или да постигне да се они испитају и да се обезбеди присуство и саслушање сведока у његову корист под истим условима који важе за оне који сведоче против њега; да добије бесплатну помоћ преводиоца ако не разуме или не говори језик који је у службеној употреби суда.

Са друге стране, постоје и права окривљеног која он ужива приликом предузимања појединих процесних радњи и мера, а које доводе или могу довести до ограничења одређених права окривљеног. Тако могу бити прописана посебна права окривљеног приликом хапшења, приликом одређивања притвора, приликом претреса стана и сл. Bitно је напоменути да се приликом предузимања мера којима се ограничавају права и слободe окривљеног мора водити рачуна о постојању легитимног циља који се таквим ограничењем жели постићи, као и о постојању принципа сразмерности између средства и жељеног циља.<sup>29</sup> Дакле, уколико се исти циљ може остварити блажом мером, њу треба и применити, а не треба прибегавати примени теже мере.

Бранилац је процесни помоћник окривљеног који својим правним знањем и процесном вештином помаже окривљеном у проналажењу доказа и утврђивању чињеница у његову корист, примени прописа који су за окривљеног најповољнији и коришћењу његових процесних права. Сврха одредбе чл. 6 ст. 3 Конвенције је према становишту Европског суда „осигурати да окривљени ужива погодности правичног поступка укључујући сваку прилику за одговарајућу одбрану.“<sup>30</sup> Бранилац је заједно са окривљеним носилац функције одбране а права браниоца, која одређују његов положај, нису изворна, већ произилазе из права окривљеног, тако да не постоји ни једно право које припада браниоцу, а не припада окривљеном.<sup>31</sup> Према становишту Европског суда за људска права, како би пружање правне помоћи од стране браниоца било делотворно, неопходно је

---

<sup>29</sup> Case 41604/98, *Buck v. Germany*, Judgement 28. april 2005, para. 42

<sup>30</sup> Ј. Тинтор, *Одбрана као страна у поступку у тужилачкој истрази*, у: *Тужилачка истрага – регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени*, Мисија ОЕБС-а у Србији, Београд 2014. година, стр. 258

<sup>31</sup> М. Симовић, М. Симовић, *op.cit.*, стр. 215

омогућити поверљив разговор браниоца са окривљеним, уз могућност прописивања одређених ограничења из оправданих разлога.<sup>32</sup>

Важна улога у истрази припада полицији, као споредном кривичнопроцесном субјекту. Полиција је дужна да у циљу откривања кривичног дела и учиниоца у свему поступи по налогу органа поступка, и да га обавести о свим предузетим радњама у најкраћем временском периоду. Дакле, ингеренције полиције у истрази су органичене налогом органа поступка. Полицијски органи су дужни да предузму поверену радњу на начин како је то определио орган који руководи истрагом. У Немачком праву, полиција је дужна да и без захтева државног тужиоца предузме одговарајуће мере потребне да се кривично дело разјасни. Ово овлашћење и дужност криминалистичке полиције се у немачкој теорији доводи у везу са начелом легалитета, сходно коме сви државни органи, као и полицијски службеници, нису само помоћни службеници државног тужилаштва, те тако, криминалистичка полиција има задатак да самостално и на своју иницијативу предузима мере у односу на кривично гоњење.<sup>33</sup> У државно-тужилачкој истрази, полиција је својеврсни „сервис“ државног тужиоца и она је дужна да поступи по сваком његовом налогу, а државни тужилац полицији у ствари, веома радо поверава низ активности током сопствене истраге, због чега се понекад у Немачкој за државног тужиоца у истрази каже да представља „главу и тело, без руку“. У кривичнопроцесном систему САД- а доминатну улогу у истрази има управо полиција, уз могућност инструктивне улоге државног тужиоца, а та инструктивна улога није правило већ је резервисана за специфичне ситуације.<sup>34</sup>

Независно од тога да ли је реч о тужилачком или судском концепту истраге, незаобилазан је судски орган чија је улога да обезбеђује и штити прокламована права и слободе окривљеног, као и да евентуално одлучује о поднетим правним средствима против одлука органа који спроводи истрагу. Полази се од тога да је суд независан и непристрасан орган, који ће настојати да обезбеди равноправност странака и правичност поступања у односу на окривљеног. У концепту судске истраге, улога суда је двострука кроз установљавање истражног судије, који руководи истрагом, и већа које одлучује као другостепени орган по поднетим правним средствима, док је у концепту тужилачке

<sup>32</sup> Case 39846/98, *Brennan v. the United Kingdom*, Judgement 16 October 2001, para. 31

<sup>33</sup> М. Шкулић, *Доминантне карактеристике основних великих кривичнопроцесних система и њихов утицај на реформу српског кривичног поступка*, стр. 190

<sup>34</sup> *Ibid.*

истраге улога суда сведена на судију за претходни поступак. У концепту тужилачке истраге, надлежност овог судског органа јесте одлучивање о мерама процесне принуде којима се ограничавају основна права и слободe окривљеног, па устројство посебног судског органа пружа већу гаранцију у заштити права окривљеног од арбитражног поступања јавног тужиоца. Када је неко лице лишено слободe, примена делотворне судске контроле се, у смислу Европске конвенције, сматра кључним обликом заштите, не само права на слободу и безбедност, већ и средством против могућности да неко лице буде подвргнуто неадекватном поступању, за време док је у посебно осетљивом положају.<sup>35</sup>

Оштећени је лице чије је лично или имовинско право повређено или угрожено извршењем кривичног дела. Ово лице је заинтересовано за исход поступка, а истовремено има и одређена сазнања у вези са извршеним кривичним делом. Оштећени има право да предложи доказе који су од важности за утврђивање правно релевантних чињеница које се односе на кривично дело и учиниоца.<sup>36</sup> Сматра се да је право предлагања доказа и указивање на одређене чињенице дато оштећеном због познавања средине у којој је кривично дело учињено, односно у којој окривљени има пребивалиште, односно боравиште.<sup>37</sup> Оштећени има право да разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ с тим што му то право може бити ускраћено док не буде испитан као сведок.<sup>38</sup> Ово право установљено је Закоником о кривичном поступку Црне Горе.<sup>39</sup> Оштећени има право да поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбјеђење у све четири земље региона, с тим што је изменама из 2013. године у Хрватској уведено и да су тужилаштво и суд дужни да испитују да ли постоји могућност да окривљени оштећеном надокнади штету проузроковану кривичним делом. У Хрватској постоји обавеза државног тужиоца да, када год долази у обзир одузимање имовинске користи, контактира оштећеног како би му се омогућило постављање имовинскоправног захтева. У Босни и Херцеговини је изменама ЗКП-а из 2008. године тужиоцу стављено у дужност да још од истраге прикупља доказе који су,

<sup>35</sup> Ц. Мекбрајд, *Људска права у кривичном поступку – пракса Европског суда за људска права*, Београд 2009. година, стр. 18

<sup>36</sup> Законик о кривичном поступку "Сл. гласник РС" 70/2001, 68/2002, 58/2004, 85/2005, 115/2005, 49/2007, 72/2009, 76/2010, 85/2005-99, 46/2006-3, 49/2007-3, 122/2008-3, 20/2009-3 (стари ЗКП), чл. 50, ст. 1-2

<sup>37</sup> Ч. Стевановић, В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 169

<sup>38</sup> Законик о кривичном поступку (стари ЗКП), чл. 50

<sup>39</sup> Законик о кривичном поступку Црне Горе "Сл. лист ЦГ" бр. 57/09, чл. 58 и чл. 281

према његовој процени, од значаја за одлучивање о имовинскоправном захтеву оштећеног.<sup>40</sup> Иако је оваква одредба наизглед повољна за оштећеног, јер се државни орган обавезује да се стара о његовом имовинскоправном захтеву и кад се ради о приватном лицу, има извештаја да се овакво решење у пракси БиХ показало лошим, јер тужиоци, услед преоптерећености и фокусираности на прикупљање доказа о делу и учиниоцу, често пропусте да ову обавезу према оштећеном спроведу у дело.<sup>41</sup>

Положај оштећеног у истрази је и предмет међународне регулативе. *Декларација Генералне скупштине УН о основним принципима за жртве кривичних дела и злоупотребе моћи* предвиђа да се оштећеном мора омогућити да изнесе своје гледиште и став што се мора размотрити у оној фази поступка која се односи на личне интересе жртве. *Препорука Комитета министара Савета Европе*, у делу који се односи на положај жртве у кривичном праву и кривичном поступку, предвиђа право оштећеног да од надлежних органа захтева преиспитивање одлуке о непредузимању кривичног гоњења или могућност да сам оштећени предузме кривично гоњење. Такође је значајно указати и на Директиву Европског парламента и Савета министара ЕУ 2012/29/ЕУ из 2012. године, којом се усостављају минимални стандарди у погледу права, подршке и заштите жртава (а која мења ранију Оквирну одлуку Савета ЕУ 2001/220/ЈХА у овој области). Њоме се изричито предвиђа да државе чланице обезбеде жртви довољно информација о почетку, току и крају поступка, између осталог и да би жртва могла да донесе одлуку о сопственом учешћу у кривичном поступку, као и право на оспоравање и преиспитивање одлуке о обустављању поступка.<sup>42</sup> Европски суд за људска права је бавећи се процесним делом гаранција у вези са правом на живот из члана 2 Европске конвенције утврдио да оно обухвата и право оштећеног да буде информисан о току истраге и буде укључен у њу, тачније, да најближи сродници жртве имају право да буду обавештени о току истраге, као и да у њој учествују, укључујући и постављање питања, у мери у којој је то неопходно да би заштитили своје легитимне интересе.<sup>43</sup>

---

<sup>40</sup> Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине "Сл. гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, чл 202 и чл. 392

<sup>41</sup> Ј. Тинтор, *op. cit.*, стр. 279

<sup>42</sup> *Ibid.*

<sup>43</sup> *Ibid.*



Сведок може бити свако лице које је својим чулима непосредно опазило чињенице у вези са извршеним кривичним делом или учиниоцем, или је о њима посредно сазнало и које се на позив органа поступка о њима изјашњава.<sup>44</sup> Установљена је дужност сведока да се одазове позиву поступајућег органа, да говори истину и да ништа што му је познато не прећути.<sup>45</sup>

Вештак је стручно, процесно способно и морално подобно физичко лице које пружа помоћ органу поступка у откривању и утврђивању оних чињеница за чије откривање и утврђивање је потребно посебно стручно знање или умење.<sup>46</sup> Осим физичког лица, вештачење може бити поверено и одређеној установи или државном органу, уколико сложеност предмета вештачења то изискује. Основна је дужност вештака да се прихвати вештачења, да обави потребна испитивања и изради налаз и мишљење. Из ове основне дужности произилази и дужност да се одазове позиву поступајућег органа, да свој налаз и мишљење изради објективно и непристрасно.<sup>47</sup> Основно право вештака је да се упозна са предметом вештачења, да разгледа списе, као и право на накнаду трошкова и награду за свој рад.

#### *1.4. Ток истраге*

Ток истраге одређен је процесним радњама које се у овој фази поступка предузимају и омеђен актом којим се истрага отвара и актом којим се она окончава.

Спровођење истраге подразумева неколико фаза: доношење одлуке о спровођењу истраге, планирање истраге, руковођење и надзор над истрагом.<sup>48</sup>

Почетни стадијум у спровођењу сваке истраге је доношење одлуке о њеном спровођењу. Да би таква одлука била донета, потребно је постојање одређеног степена извесности о учињеном кривичном делу и/или учиниоцу. Након спроведене реформе кривичнопроцесног законодавства у земљама бивше СФР Југославије, "основи сумње"

---

<sup>44</sup> Ч. Стевановић, В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 283

<sup>45</sup> *Ibid.*, стр. 283

<sup>46</sup> Ч. Стевановић, В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 255

<sup>47</sup> *Ibid.*, стр. 259

<sup>48</sup> Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у РС, *Почетна обука – кривична област*, Сарајево 2009. година, стр. 41

прихваћени су као иницијални стандард за покретање и вођење истраге. Изузетак је Република Хрватска у којој је након измене Закона о казненем поступку, извршене 2013. године, поново прихваћена "основана сумња" као стандард потребан за покретање и вођење истраге. Без постојања иницијалног стандарда, основано би се могло поставити питање валидности свих предузетих радњи истражног карактера од стране органа који руководи истрагом или овлашћених службених лица, која раде по његовом налогу или под његовим надзором, јер би такве истражне радње у том случају биле предузете у поступку за чије покретање нису постојали законски услови.<sup>49</sup>

Национална законодавства на различит начин регулишу право окривљеног да се супротстави кривичном прогону у овој фази поступка. Немачки законодавац окривљеном не признаје ни право да о истрази буде обавештен, док аустријски законодавац признаје одређена средства судске заштите у претходном кривичном поступку.<sup>50</sup> Уставни суд Хрватске стао је на становиште да постоји уставна обавеза законодавца да у нормативну структуру претходног кривичног поступка угради судски механизам заштите против незаконитог казног прогона и истраге.<sup>51</sup> Уколико се пође од тога да се отварањем истраге ограничавају одређена права окривљеног и установљавају му се одређене обавезе, више је него нужно признати му право на изјављивање правног средства, у циљу реализације права на одбрану, а сходно члану 6 Европске конвенције. С тим у вези у хрватском законодавству постоји право изјављивања жалбе против наредбе о покретању истраге. Међутим, у осталим земљама бивше СФР Југославије не постоји право побијања одлуке којом се истрага покреће.

Планирање истраге почиње већ са доношењем одлуке о спровођењу истраге и траје кроз читаву истрагу као један динамичан и дијалектички процес осмишљавања истраге, те прилагођавања новонасталим ситуацијама и моментима у истрази.<sup>52</sup> Оно обухвата утврђивање познатих чињеница и околности, посредних или непосредних доказа везаних за кривично дело и/или учиниоца; одређивање чињеница и доказа које је потребно

---

<sup>49</sup> *Ibid.*

<sup>50</sup> В. Ђурђић, *Перспектива новог модела кривичног поступка Србије*, стр. 82

<sup>51</sup> Одлука Уставног суда Хрватске, Уи бр. 448/2009

<sup>52</sup> Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у РС, *Почетна обука - кривична област*, стр. 45

прикупити у истрази; сагледавање потребе за применом мера за обезбеђење присуства окривљеног; утврђивање истражних радњи које треба предузети и др.<sup>53</sup>

Руковођење истрагом представља активнији однос јавног тужиоца, односно истражног судије уз његово непосредно и активно учешће у планирању и извођењу одређених истражних радњи, анализирање, сумирање резултата итд, док надзор над истрагом представља на један начин пасивнији ангажман тужиоца, односно истражног судије, у којем руководилац истраге предузимање појединих истражних радњи препушта овлашћеним службеним лицима надзирући при том њихов рад у смислу његове законитости и ефикасности.<sup>54</sup>

У истрази се предузимају различите радње којима се утврђују правнорелевантне чињенице које се односе на дело и учиниоца (радње доказивања), радње којима се обезбеђује присуство лица и ствари (радње процесне принуде), као и радње одлучивања предузете у овој фази поступка<sup>55</sup>. Садржина истраге, односно које истражне радње ће се предузети и који докази ће се прикупљати зависи од природе и комплексности кривичног дела поводом којег се истрага води. То може да буде саслушање окривљеног, оштећеног, сведока, извођење различитих врста вештачења, увид у исправе, увиђај и слично.

Уколико је за утврђивање чињеница у истрази потребно стручно знање, орган који руководи истрагом, ће својом одлуком одредити извођење доказа вештачењем. Могу бити ангажовани вештаци различитих струка, судско-медицинске, судско-психијатријске, економске и други, у зависности од врсте односно природе кривичног дела и у зависности од чињеница које је потребно утврдити. Орган који руководи истрагом својом одлуком одређује предмет и задатак вештачења, рок у коме се има израдити налаз и мишљење, личност вештака и друге релевантне околности. Вештачења у истрази су битна и није искључено да управо она усмеравају кривично гоњење потврђујући, у међусобној повезаности са другим расположивим доказима истраге, основаност сумње да постоји

---

<sup>53</sup> *Ibid.*

<sup>54</sup> *Ibid*, стр. 48

<sup>55</sup> Момчило Грубач, *Кривично процесно право – посебни део*, стр. 57

одређено кривично дело, односно да га је одређено лице починило или супротно у правцу доношење одлуке о обустави истраге.<sup>56</sup>

Ако је за утврђивање одређене чињенице потребно саслушати лице које у погледу кривичног дела и/или учиниоца располаже одређеним сазнањима, орган који руководи истрагом ће донети одлуку да се то лице саслуша у својству сведока. Дакле, на страни органа који руководи истрагом установљено је дискреционо овлашћење да одлучује о доказним радњама које ће у истрази предузети, а које сматра потребним за формирање уверења на темељу којег ће донети одлуку о томе да ли има места оптужењу или поступак треба обуставити.

Према одлуком о спровођењу истраге дефинише њен правац и обим, могуће је да и у току истраге она промени правац у погледу кривичног дела и/или учиниоца, те се и тада одлучује на формални начин о проширењу истраге. Исто важи и за ситуацију када се у току истраге укаже потреба за предузимањем радње која првобитно није била обухваћена одлуком о спровођењу истраге.

Постоје неколико начина за окончање истраге. То може бити подизање оптужнице, када се утврди да постоји потребан степен извесности да је одређено лице извршило кривично дело које му се ставља на терет, и обустава истраге. Одлука о обустави истраге се доноси када се утврди да дело није кривично дело, да постоје околности које искључују кривично гоњење и када нема довољно доказа за оптужење.<sup>57</sup>

### ***1.5. Врсте истраге***

У савременим националним законодавствима, зависно од тога да ли је спровођење истраге поверено судском органу или јавном тужиоцу, фигурирају два концепта истраге: *судска истрага*, која има инквизиционе елементе, и *тужилачка истрага*, са елементима акузаторности.

У концепту судске истраге може се говорити о постојању тространог процесноправног односа који се заснива и тече између суда, овлашћеног тужиоца и

<sup>56</sup> Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у РС, *Почетна обука – кривична област*, стр. 106

<sup>57</sup> ЗКП, чл. 352

окривљеног. Предузимање потребних истражних радњи за постизање одређеног степена извесности о извршеном кривичном делу и учиниоцу поверено је судском органу. Судски орган има доминантну улогу у овој фази поступка, с обзиром да одлучује о отварању истраге, предузима истражне радње и руководи овом фазом поступка. Међутим, он не може *ex officio* покренути истрагу већ то чини поступајући по захтеву јавног тужиоца, у складу са класичном максимом *nemo iudex sine actore*. Функција оптужења припада искључиво јавном тужиоцу који на основу резултата истраге процењује да ли има места оптужењу. Наиме, јавни тужилац је носилац функције оптужбе, а сам активно не учествује у истрази, као фази у којој треба прикупити доказе да би се утврдило да ли има места оптужењу. Иницирањем истраге, јавни тужилац даје само смернице по којима би истрагу требало спровести, уз предлагање доказа које би требало прикупити како би се постигао потребан степен уверења. Јавни тужилац не може непосредно предузимати радње које сматра неопходним, већ то може чинити једино преко судског органа. Целокупна истрага је у надлежности суда, и од њега зависи ток и садржина истраге, те је резултат његове аутономије воље да ли ће уважити смернице и предлоге наведене у иницијалном акту јавног тужиоца. Дакле, положај јавног тужиоца, без обзира на корпус права који му је признат, остаје инфериоран, будући да јавни тужилац треба да усмерава ток истраге, а да при томе садржина и ток истраге не зависи од његове искључиве воље.

Као предност судског концепта истраге наводи се чињеница да се спровођењем истраге од стране суда остварује већа гаранција права и слобода осумњиченог. Полази се од тога да је суд независан, непристрасан и на закону утемељен орган који ће настојати да објективно утврди све релевантне чињенице и околности, независно од тога да ли иду на терет или у корист осумњиченог. С друге стране указује се да неопходна објективност изостаје код јавног тужиоца који је носилац функције оптужбе, и будућа странка у поступку, и који ће тежити да се прикупе само они докази који би ишли у корист самој оптужби.<sup>58</sup>

Судску истрагу одликује кабинетски карактер, што је једна од замерки овом концепту истраге. Наиме, суд се фокусира на извођење тзв. личних доказа, док преостала доказна грађа потиче од органа унутрашњих послова. С тим у вези често практичари

---

<sup>58</sup> М. Грубач, *Отварање истраге према новом законика о кривичном поступку Србије*, у: *Правни записи часописа Правног факултета Универзитета Унион у Београду*, Вол. 5, бр. 1, Београд 2014. године, стр. 220

наводе да се улога суда у истрази своди на "интервијусање" окривљеног и сведока.<sup>59</sup> У теорији се указује да се узрок пасивног понашања суда може тражити у томе да се његов рад оцењује кроз дужину трајања истраге, а не и квалитативном смислу.<sup>60</sup> Са друге стране јавни тужилац, који ће касније оптужбу заступати на главном претресу, заинтересован је за квалитетну истрагу. Такво поступање истражног судије може резултирати потребом за допуну истраге, ако квалитет прикупљених доказа не даје довољну подлогу за одлучивање јавног тужиоца. Како истражни судија своју активност завршава предајом списка предмета јавног тужиоцу, он је заинтересован да она буде окончана у краћем временском периоду јер је то критеријум који ће се узимати у обзир приликом вредновања његових активности. Да бисмо могли говорити о ефикасно спроведеној истрази неопходно је ускладити тежње оба поступајућа органа, а то би подразумевало концентрисано прикупљање неопходних доказа у разумном временском периоду. Изостављање једног од ова два елемента је противно природи истраге.

Уколико се испрате трендови у кривичној процедури европских земаља, долази се до закључка да се овај концепт све више напушта и прихвата концепт тужилачке истраге. Тако је судска истрага укинута у Немачкој 1974. године, у Данској 1978. године, у Италији 1989. године, па и у Француској која се сматра колевком судске истраге и модела инквизиционог кривичног поступка.<sup>61</sup>

Концепт тужилачке истраге подразумева да руковођице истрагом, одређивање истражних радњи које треба предузимати и усмеравање њеног тока спада у надлежност јавног тужиоца. Овакво решење је у потпуности у сагласности са начелима легалитета и официјелности кривичног гоњења. Јавни тужилац је по службеној дужности овлашћен да гони учиниоце кривичних дела за које се гоњење предузима по службеној дужности, да подиже оптужницу и заступа је на главном претресу. Он треба непосредно да учествује у прикупљању доказа на којима ће темељити своју одлуку, да ли има места оптужењу или пак треба одустати од гоњења. Током истраге, уколико непосредно прикупља доказе, јавни тужилац може и непосредно изградити уверење потребног квалитета за прелазак на следећу фазу, што није случај када истрагу спроводи други орган и када јавни тужилац

<sup>59</sup> С. Ненадић, С. Нензић, *op. cit.*, стр. 341

<sup>60</sup> *Ibid.*

<sup>61</sup> М. Грубач, *Отварање истраге према новом закону о кривичном поступку Србије*, стр. 219

уверење формира на посредан начин "на основу онога што му је сервирано". Може се десити да се у току истраге, приликом прикупљања доказа појаве нове чињенице и докази који нису били познати на почетку. У том случају њих јавни тужилац може одмах проверити и додатно истражити, с обзиром да има активну улогу у овој фази поступка. Важно је активно учешће тужиоца кроз оперативну активност која се огледа у планирању истраге, анализирању прикупљених сазнања и доказа, одређивање праваца и начина прикупљања доказа од стране органа унутрашњих послова.<sup>62</sup> Дакле, поред процесне активности тужиоца у кривичном поступку значајна је и оперативна активност која се огледа у разним облицима сарадње, договора и контаката са органима унутрашњих послова.<sup>63</sup>

Концепт тужилачке истраге решава један битан проблем, преваљивање одговорности у случају евентуалног неуспеха или пропуста у истрази. У овом концепту целокупна истрага налази се у рукама јавног тужиоца и он је одговоран за законитост и сврсисходност спроведених радњи. Дакле, тужилачка истрага је тако конципирана да се омогућава јавном тужиоцу да има увид у све спроведене радње и да може да обезбеди контролу над њиховим спровођењем.

Као главна предност тужилачког концепта истраге истиче се ефикасност истраге.<sup>64</sup> За разлику од судске истраге, јавни тужилац ће од почетка бити заинтересован за квалитетније спроведену истрагу, што ће смањити потребу за каснијом допуном истраге, а истовремено се елиминише празан ход који би настајао услед размене предмета од суда до тужилаштва и обратно. У ситуацији када је искључиво јавни тужилац одговоран за трајање и квалитет спроведене истраге, онда ће се трудити да у што краћем временском трајању предузме све неопходне радње и одлучи да ли има места оптужењу.

Једна од замерки која се упућује тужилачкој истрази је концентрација више процесних функција у рукама јавног тужиоца, због тога што то твори простор за арбитрерно поступање, и може довести до неповољнијег положаја окривљеног. Јавни тужилац је најпре орган који води поступак против окривљеног, а затим се, на главном претресу, појављује као супротстављена странка том истом окривљеном услед чега постоји

---

<sup>62</sup> Т. Булатовић, Н. Пивић, *op. cit.*, стр. 467

<sup>63</sup> *Ibid.*, стр. 468

<sup>64</sup> С. Ненадић, С. Ненезић, *op. cit.*, стр. 338

бојазан да ће јавни тужилац у сопственом интересу прикупљати само оне доказе који су усмерени против окривљеног.

Као што је већ речено, савремена национална законодавства све више прибегавају тужилачком концепту истраге, па масовно прихватање овог концепта подстиче и оне државе које га још увек нису прихватиле, да крену у реформу законодавства, како би се постигла унификација и хармонизација прописа из области кривичне процедуре, на чему толико инсистира међународна заједница. Оне државе, међу којима је и наша, које реформом чине радикални заокрет, прелазећи са судског концепта, на тужилачки концепт истраге, суочавају се са различитим практичним проблемима, као што је недостатак кадровских капацитета и техничких потенцијала и свеопшта неспремност праксе за прихватање новина. Да не би долазило до већих пропуста у примени права, посебно када је реч о заштити људских права и слобода, овакве реформе не смеју се спроводити преко ноћи, већ је потребно установити један примерени период прилагођавања. Предност унификације кривичне процедуре, па самим тим и истраге, лежи у лакшој и ефикаснијој борби против криминалитета који не познаје границе.

## **2. Истрага у српском кривичном процесном праву**

Пре доношења новог Законика о кривичном поступку из 2011. године, у домаћем законодавству је дужи период, тачније од 1967. године, био присутан судски концепт истраге који је са одређеним слабостима функционисао више од четрдесет година, па су се органи укључени у поступак и навикли на такав концепт истраге. Међутим, чини се да је вишеструко одлагање ступања на снагу новог закона било израз неспремности правосудних органа за такав радикални заокрет, али нови закон је ипак почео да се примењује од 01.10.2013. године, упркос ранијим одлагањима. У реформу домаћег законодавства кренуло се с циљем поспешивања ефикасности кривичног поступка и хармонизације и унификације регулативе у области кривичне процедуре. Да ли је заиста нови концепт истраге бољи од ранијег, време ће показати, а и нека опсежнија истраживања. У сваком случају, различита решења у регулисању одређених института,



примамљива су за истраживаче, па се у теорији могу срести бројна полемисања о предностима и недостацима и једних и других законских решења.

Концепт тужилачке истраге који је уведен новим закоником јесте новина у домаћем кривично процесном законодавству и пракси, имајући у виду временски период важења претходног закона. Међутим пре увођења судске истраге, у српском правном систему фигурирала је тужилачка истрага. Наиме, према Законнику о кривичном поступку из 1948. године, а једно време и према Законнику о кривичном поступку из 1953. године, истрагу су водили органи јавног тужилаштва и полиције.<sup>65</sup>

## **2.1. Карактеристике судске истраге према ЗКП-у из 2001. године**

### **2.1.1. Улога истражног судије у судској истрази**

Истражни судија је *dominus litis* истраге, орган који руководи овом фазом претходног кривичног поступка. Он најпре одлучује о захтеву јавног тужиоца, а затим спроводи истражне радње, да би припремио материјал јавном тужиоцу потребан да одлучи да ли ће подићи оптужницу. По пријему захтева, истражни судија ће најпре размотрити списе предмета и уколико се сложи са захтевом, донеће решење о спровођењу истраге које ће доставити јавном тужиоцу и окривљеном.<sup>66</sup> Пре него што донесе одлуку, истражни судија мора да саслуша окривљеног, осим уколико постоји опасност од одлагања.<sup>67</sup> Треба напоменути, да истражном судији није одређени никакав рок у коме би био дужан да саслуша окривљеног, нити рок у коме би након тог саслушања требало да донесе решење о спровођењу истраге. Изузетак је случај када се окривљени налази у притвору када постоји обавеза поступања "са нарочитом хитношћу".<sup>68</sup>

Уколико нађе да је то потребно, истражни судија може позвати јавног тужиоца и окривљеног да одређеног дана дођу да се усмено изјасне о околностима од значаја за одлучивање по захтеву када они могу износити предлоге, а јавни тужилац може изменити захтев за спровођење истраге или предложити да се поступак спроведе непосредно на

<sup>65</sup> М. Грубач, *Отварање истраге према новом законнику о кривичном поступку Србије*, стр. 219

<sup>66</sup> Стари ЗКП, чл. 243, ст. 1

<sup>67</sup> Стари ЗКП, чл. 243, ст. 2

<sup>68</sup> С. Бејатовић, *op. cit.*, стр. 409

основу оптужнице.<sup>69</sup> Уколико се истражни судија сагласи са предлогом јавног тужиоца да се не спроводи истрага, јер прикупљени докази пружају довољно основа за оптужење, истражни судија свакако мора саслушати окривљеног.<sup>70</sup> Тада истражни судија обавештење о сагласности доставља јавном тужиоцу и окривљеном, а јавни тужилац може прећи непосредно на оптужење. Уколико не буде истакнут овакав предлог, истражни судија се може сагласити са захтевом и у том случају донети решење о спровођењу истраге или изразити несагласност и затражити да о томе одлучује веће.<sup>71</sup> Веће може да уважи захтев за спровођење истраге или да исто одбије, а против решења већа право жалбе имају јавни тужилац, окривљени и оштећени, при чему жалба нема суспензивно дејство.<sup>72</sup> Уколико је против решења жалбу изјавио само оштећени, а жалба буде усвојена, сматраће се да је оштећеним тим актом преузео кривично гоњење.

Након отварања истраге, истражни судија предузима све радње које сматра потребним за успешно вођење поступка, и то по службеној дужности или на предлог странака. Активност истражног судије била је усмерена на постизање већег степена сумње да је одређено лице извршило кривично дело, односно довољно основане сумње. Другим речима, његова активност је била усмерена на прикупљање доказа који су у функционалној вези са могућим покретањем кривичног поступка. У току истраге истражни судија је био овлашћен на предузимање доказних радњи, радњи управљања поступком, радњи процесне дисциплине, радњи одржавања реда и радњи одлучивања.<sup>73</sup> Неке од доказних радњи на чије предузимање је био овлашћен су: претресање стана и лица, саслушање окривљеног, саслушање сведока, доказ вештачењем и сл. Пре завршетка истраге, истражни судија је прикупљао податке о окривљеном уколико недостају или их треба проверити, податке о његовој ранијој осуђиваности, као и податке о његовом владању уколико окривљени издржава неку од кривичних санкција везаних за лишење слободе.<sup>74</sup> Закоником је изричито било предвиђено да истражни судија може од органа унутрашњих послова захтевати криминалистичко - техничку помоћ у погледу узимања отисака и фотографисања и да може органу унутрашњих послова поверити само одређене

<sup>69</sup> Стари ЗКП, чл. 243, ст. 3

<sup>70</sup> Стари ЗКП, чл. 244, ст. 1

<sup>71</sup> Стари ЗКП, чл. 244, ст. 4

<sup>72</sup> Стари ЗКП, чл. 243, ст. 7

<sup>73</sup> В. Ђурђић, *Кривично процесно право – посебни део*, стр. 51.

<sup>74</sup> Стари ЗКП, чл. 255

доказне радње, претресање стана и лица и одузимање предмета,<sup>75</sup> чиме је могућност поверавања вршења одређених радњи била ограничена у односу на актуелно законско решење и широко овлашћење јавног тужиоца да предузимање доказних радњи поверава органима полиције.

Истрага се води у погледу кривичног дела и окривљеног који су обухваћени решењем о спровођењу истраге.<sup>76</sup> Уколико се у току истраге појаве нове околности које указују на неко друго кривично дело и/или учиниоца истражни судија није овлашћен да сам прошири истрагу у погледу другог кривичног дела и/или учиниоца. У том случају он може предузети само оне истражне радње које не трпе одлагање, а о потреби за проширењем истраге, односно о предузетим радњама дужан је да обавести јавног тужиоца.<sup>77</sup>

Истражни судија је овлашћен да решењем прекине истрагу уколико је код осумњиченог наступило душевно обољење, душевна поремећеност или друга тешка болест због које не може учествовати у поступку или се појаве околности које привремено спречавају гоњење. Пре него што се истрага прекине, потребно је прибавити све доказе који су у том тренутку доступни, како се не би дошло до ситуације да касније, због протекла времена исти не могу да буду прибављени.<sup>78</sup>

Решење о обустављању истраге истражни судија доноси када су испуњени закоником прописани услови.<sup>79</sup> Уколико истражни судија сматра да су се стекли услови да се истрага обустави, он ће о томе обавестити јавног тужиоца. Уколико јавни тужилац у року од 8 дана од пријема обавештења не обавести истражног судију да одустаје од гоњења, истражни судија има овлашћење да тражи да о обустави истраге одлучи веће.

Као што је већ речено, након завршетка истраге истражни судија обавештава јавног тужиоца и доставља му списе предмета, а јавни тужилац има рок од 15 дана да одлучи да ли да захтева допуну истраге или да подигне оптужбу, односно да одустане од гоњења.<sup>80</sup> Уколико јавни тужилац сматра да је потребно допунити истрагу, он ставља предлог за допуну истраге. Истражни судија не може да одбије предлог за допуну истраге, већ ће у

<sup>75</sup> Стари ЗКП, чл. 246, ст. 3

<sup>76</sup> Стари ЗКП, чл. 248

<sup>77</sup> Стари ЗКП, чл. 248, ст. 2

<sup>78</sup> Стари ЗКП, чл. 252, ст. 1 и ст. 3

<sup>79</sup> Стари ЗКП, чл. 257, ст. 2

<sup>80</sup> *Ibid.*

случају несагласности са предлогом ове врсте тражити да одлуку донесе веће.<sup>81</sup> Дакле, само законско решење било је тако конципирано да сав доказни материјал у истрази прикупи истражни судија, али без могућности да одлучи да ли ће бити подигнута оптужба или не, већ је то овлашћење било резервисано за јавног тужиоца.

### 2.1.2. Улога јавног тужиоца у судској истрази

Јавни тужилац, захтевом за спровођење истраге, иницира покретање истраге код надлежног истражног судије када постоји основана сумња да је одређено лице извршило кривично дело, а на основу резултата предистражног поступка којим је руководио.<sup>82</sup> Раније важним закоником неки елементи захтева били су прописани као обавезни, док су други имали карактер факултативности (могу, али не морају бити наведени у захтеву).<sup>83</sup> Обавезни елементи захтева су означавање лица против кога се захтева покретање истраге, опис дела из којег произилазе законска обележја кривичног дела, назив кривичног дела и околности из којих произилази основаност сумње и постојећи докази.<sup>84</sup> Као факултативни елементи јављају се, по правилу, одређени предлози, као што су предлози да се предузму одређене радње, саслушају одређена лица, да се одреди притвор окривљеном и слично.<sup>85</sup> Сврха законског одређивања садржаја захтева огледа се у томе да се већ у овом иницијалном акту пружи потребан материјал на темељу којег ће суд донети исправну одлуку, док се улога факултативних елемената може огледати у усмеравању тока истраге. Уз достављање захтева, јавни тужилац истражном судији доставља кривичну пријаву, записнике о предузетим радњама, доставља предмете који могу служити као доказ, а који су прикупљени у претходном поступку или назначава где се они могу прибавити.<sup>86</sup> На тзв. припремном рочишту јавни тужилац може да измени или допуни свој захтев за спровођење истраге или пак да предложи да се поступак непосредно спроведе на основу оптужнице.<sup>87</sup>

---

<sup>81</sup> Стари ЗКП, чл. 257, ст. 3

<sup>82</sup> Стари ЗКП, чл. 242 ст. 1 и ст. 2

<sup>83</sup> С. Бејатовић, *op. cit.*, стр. 407

<sup>84</sup> Стари ЗКП, чл. 242, ст. 3

<sup>85</sup> Стари ЗКП, чл. 242, ст. 4

<sup>86</sup> Стари ЗКП, чл. 242 ст. 5

<sup>87</sup> Стари ЗКП, чл. 243 ст. 3

Јавни тужилац, поред тога што иницира покретање истраге, има и доказну и процесну иницијативу. Доказна иницијатива огледа се у томе што може истражном судији предложити предузимање одређене радње.<sup>88</sup> Уколико истражни судија изрази несагласност са предложеном радњом, он није овлашћен да одбије предузимање радње, већ ће тражити да одлуку о томе донесе веће. Оваква законска регулатива указује на посебну тежину доказних и других предлога јавног тужиоца, која се заснива на својству државног органа који има јавни тужилац.<sup>89</sup> Јавни тужилац мора присуствовати саслушању окривљеног, а омогућено му је и да присуствује увиђају, испитивању сведока и вештака, претресању стана.<sup>90</sup> С тим у вези установљено је право јавног тужиоца да благовремено буде обавештен о предузимању радњи којима може присуствовати. Поред тога јавни тужилац има још и значајну улогу у одлучивању да ли има места проширењу истраге у односу на друго кривично дело и/или учиниоца, уколико се у току истраге дошло до нових чињеница које јавном тужиоцу у тренутку подношења захтева нису биле познате. У том случају он подноси захтев за проширење истраге, било да је реч о субјективном или објективном проширењу истраге.

По завршетку истраге, када списи предмета буду враћени јавном тужиоцу, он има могућност да одлучи да ли ће подићи оптужницу, одустати од гоњења, или ће тражити да се истрага допуни уколико прикупљени докази не пружају довољну основу да донесе одговарајућу одлуку.<sup>91</sup> Рок од 15 дана у оквиру којег јавни тужилац треба да донесе неку да наведених одлука је инструкционе природе, и његово непоштовање не повлачи санкцију, осим што се установљава обавеза да се о разлозима пропуштања рока обавести непосредно виши јавни тужилац.

### *2.1.3. Положај окривљеног и улога одбране у судској истрази*

Окривљени је лице према коме се, сходно решењу о спровођењу истраге, води истрага због основане сумње да је извршио кривично дело које му се ставља на терет.<sup>92</sup> Он

---

<sup>88</sup> Стари ЗКП, чл. 250 ст. 1

<sup>89</sup> М. Шкулић, *Кривично процесно право*, стр 376

<sup>90</sup> Стари ЗКП, чл. 251, ст. 1-4

<sup>91</sup> Стари ЗКП, чл. 259, ст. 3

<sup>92</sup> Стари ЗКП, чл. 241, ст. 1

има право да буде саслушан пре него што се донесе решење о спровођењу истраге, при чему му оваква законска регулатива омогућава да се од оптужбе брани још на самом почетку поступка.<sup>93</sup> Обавеза саслушања окривљеног постоји и у случају стављања предлога јавног тужиоца да се истрага не спроводи, већ да се одмах пређе на фазу оптужења путем непосредне оптужнице.<sup>94</sup>

Против решења о спровођењу истраге жалбу може изјавити сам окривљени или његов бранилац.<sup>95</sup> Овакво законско решење је у потпуности сагласно са Уставом загарантованим правом на правно средство, и омогућава се додатна контрола и преиспитивање одлуке о покретању истраге. Одлуку по жалби доноси веће.

Доказна иницијатива одбране огледа се у праву окривљеног, односно његовог браниоца да истражном судији предлажу предузимање одређених радњи.<sup>96</sup> Међутим, на овом месту ваља указати да предлози одбране немају исту снагу као предлози јавног тужиоца. О предлозима одбране искључиво одлучује истражни судија, и уколико се он не сложи са њиховим предлогом само ће их о томе обавестити.<sup>97</sup> Дакле, не постоји могућност ангажовања већа. Једно овакво решење указује на неравноправност странака у истрази. Међутим, предлагач у каснијој фази може, применом института *beneficium novorum*, поред изношења нових предлога да понови и раније неприхваћене предлоге, уколико се појаве нове околности или чињенице које би ишле у прилог основаности поднетог предлога.

Друга активност одбране се огледа у могућности да присуствује извођењу појединих истражних радњи. Окривљени и његов бранилац могу присуствовати увиђају испитивању сведока и вештака, а бранилац може присуствовати саслушању окривљеног и претресу стана.<sup>98</sup> Учешће у извођењу истражних радњи је њихово право, али не и обавеза, и зато их истражни судија не позива већ их само обавештава о томе у које време и на ком месту намерава да предузме истражну радњу.<sup>99</sup> Када присуствују предузимању истражних радњи они могу узети активно учешће у конкретној радњи, тако што ће предложити

---

<sup>93</sup> Стари ЗКП, чл. 243, ст. 2

<sup>94</sup> Стари ЗКП, чл. 244, ст. 2

<sup>95</sup> Стари ЗКП, чл. 243, ст. 5

<sup>96</sup> Стари ЗКП, чл. 250, ст. 1

<sup>97</sup> Стари ЗКП, чл. 250, ст. 2

<sup>98</sup> Стари ЗКП, чл. 251, ст 2-4

<sup>99</sup> В. Ђурђић, *Кривично процесно право*, стр 58

истражном судији да постави одређено питање, а по дозволи истражног судије питања могу и непосредно поставити.<sup>100</sup>

Осумњичени и бранилац имају право да разматрају списе и разгледају предмете. Ова могућност везана је за предузимање одређене процесне радње, што се као законска претпоставка мора претходно испунити, али се браниоцу и окривљеном никако не може забранити коришћење овог права. Окривљени се може користити овим правом пошто буде саслушан или после подизања непосредне опружнице, а бранилац после доношења решења о спровођењу истраге или после непосредног подизања оптужнице, али и пре тога ако је окривљени саслушан по одредбама које важе за саслушање окривљеног.<sup>101</sup>

Дакле, нормативно је била установљена могућност активног учешћа одбране у истрази, али је од воље истражног судије зависило да ли ће се оваква иницијатива уважавати или не.

## **2.2. Карактеристике тужилачке истраге према ЗКП-у из 2011. године**

### *2.2.1. Улога јавног тужиоца у тужилачкој истрази*

Улога јавног тужиоца према важећем закону је додатно ојачана, будући да се јавни тужилац сада јавља и као руководилац предистражног поступка и истраге, чиме је практично целокупна фаза која претходи оптужењу концентрисана у рукама једног органа.

Примарна и најважнија улога тужиоца у кривичном поступку је кривично гоњење учинилаца кривичних дела. Репресивна улога јавног тужиоца произилази из уставног и законског права, али и дужности кривичног прогона оних појединаца и група који чине дела које кривични законик одређује као кривична дела.<sup>102</sup> Протективну улогу јавни тужилац остварује предузимањем одређених кривичнопроцесних радњи и мера у циљу заштите основних људских права и слобода окривљеног, као и заштите самог друштва од криминалитета.<sup>103</sup>

---

<sup>100</sup> Стари ЗКП, чл. 251, ст. 7

<sup>101</sup> В. Ђурђић, *Кривично процесно право*, стр. 59

<sup>102</sup> Т. Булатовић, Н. Пивић, *op. cit.*, стр. 463

<sup>103</sup> *Ibid.*, стр. 464

Јавни тужилац је једини овлашћен за покретање истраге. Истрагу ће покренути када постоје основи сумње да је одређено лице извршило кривично дело, односно да је извршено кривично дело.<sup>104</sup> Формални услов за покретање и спровођење истраге је постојање наредбе тужиоца о спровођењу истраге, а материјални услов је постојање основа сумње.<sup>105</sup> Обавеза тужиоца на покретање истраге, уколико су испуњени закоником предвиђени услови, произилази из начела легалитета.<sup>106</sup>

Истрага се покреће наредбом о спровођењу истраге коју је јавни тужилац дужан да донесе пре или непосредно после предузимања прве доказне радње од стране јавног тужиоца или полиције, а најкасније у року од 30 дана од дана када је јавни тужилац обавештен о првој доказној радњи коју је полиција предузела.<sup>107</sup> Оваквим законским решењем ишло се за тим да се све тзв. доказне радње предузете од стране полиције, када постоје основи сумње да је извршено кривично дело, подведу под оквире истраге. Наиме, сама истрага у формалном смислу почиње доношењем наредбе о спровођењу истраге, а у суштинском смислу почиње предузимањем прве доказне радње од стране јавног тужиоца или полиције.<sup>108</sup>

У наредби о спровођењу истраге се морају навести: лични подаци осумњиченог, ако је познат, опис дела из којег произилазе законска обележја кривичног дела, законски назив кривичног дела и околности из којих произилазе основи сумње.<sup>109</sup> Ова наредба, са једне стране, представља одлуку јавног тужиоца о постојању основа сумње, док са друге стране представља својеврсно планирање истраге у њеној почетној фази, као и разраду истражне стратегије и тактике која ће обезбедити ефикасно кривично гоњење.<sup>110</sup> Доношење наредбе о спровођењу истраге не производи никакве последице за окривљеног, у смислу ограничења одређених права. Наравно, у току истраге може доћи до ограничења права

---

<sup>104</sup> ЗКП, чл. 295

<sup>105</sup> Т. Булатовић, Н. Пивић, *op. cit.*, стр. 465

<sup>106</sup> *Ibid.*, стр. 466

<sup>107</sup> ЗКП, чл. 296

<sup>108</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 633

<sup>109</sup> ЗКП, чл. 26, ст. 3

<sup>110</sup> Високо судско и тужилачко вјешће Босне и Херцеговине, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у РС, *Почетна обука – кривична област*, стр. 42



окривљеног, али тада основ таквих ограничења не представља наредба о спровођењу истраге него одлука суда.<sup>111</sup>

Доношење наредба о спровођењу истраге није условљено претходним саслушањем осумњиченог. Наредба о спровођењу истраге се доставља окривљеном и његовом браниоцу, са позивом односно обавештењем о првој доказној радњи којој могу присуствовати.<sup>112</sup> Управо овакво решење законодавца је дискутабилно. Доказне радње којима окривљени може присуствовати су саслушање сведока, вештака и увиђај, што указује на чињеницу да се део истраге може водити и да се одређене доказне радње могу предузимати, а да сам окривљени и не зна да се против њега води истрага. На тај начин је доведено у питање право окривљеног да се од оптужбе брани, односно негира му се уставно и законско право на одбрану.<sup>113</sup> И према Европској конвенцији за заштиту људских права окривљени мора да без одлагања буде обавештен о оптужби која је подигнута против њега, при чему се појам оптужбе схвата у ширем смислу не као формалан оптужни акт него као свака радња усмерена на кривично гоњење.<sup>114</sup> Имајући у виду да је Уставом РС предвиђено право окривљеног да у најкраћем року буде обавештен о кривичном делу за које се терети, очигледно је да ће у новије време постојати потреба за променом оваквог законског решења.

Законодавац није установио одређени редослед којег јавни тужилац мора да се придржава приликом предузимања истражних радњи. Он ће истражне радње предузимати оним редоследом и оном динамиком за коју сматра да је најадекватнија у конкретном случају. То исто важи и за саслушање окривљеног, које јавни тужилац може оставити и за каснију фазу истраге. Бројне истражне радње јавни тужилац може предузимати самостално или њихово предузимање може поверити полицији. Поверавање истражних радњи полицији врши се у форми наредбе у којој јасно мора да буде назначено која се истражна радња повсрава и које околности и чињенице треба тим радњама утврдити, односно у ком правцу истражне радње треба спровести.<sup>115</sup> Полиција мора сарађивати са тужиоцем у циљу

---

<sup>111</sup> *Ibid.*

<sup>112</sup> ЗКП, чл. 297, ст. 1

<sup>113</sup> М. Грубач, *Шта је неуставно у новом Законику о кривичном поступку*, у: *Гласник адвокатске коморе Војводине – часопис за правну теорију и праксу*, број 7-8, Нови Сад 2014. година, стр. 412

<sup>114</sup> М. Грубач, *Отварање истраге према новом законнику о кривичном поступку Србије*, стр. 227

<sup>115</sup> С. Бејатовић, *op. cit.*, стр. 413

прикупљања доказа који се могу користити на суду. Претпоставка је да раде заједно на случајевима како би се побољшали сви аспекти спровођења закона.<sup>116</sup> Полиција, као орган који, по правилу, први реагује на пријаву кривичног дела, пружа све примарне податке јавном тужиоцу, који ће на темељу тога да постави основу за даље поступање и предузимање неопходних радњи.

У току истраге јавни тужилац може поверити предузимање појединих доказних радњи јавном тужиоцу који поступа пред судом на чијем подручју треба предузети те радње, а ако је за подручје више судова одређен један суд за пружање правне помоћи, јавном тужиоцу који поступа пред тим судом.<sup>117</sup> Наведена могућност ограничена је на поједине, а не на све доказне радње. Такође, треба напоменути да је поверавање радњи могуће искључиво између тужилаштва у истој хоризонталној равни, односно исте стварне надлежности.<sup>118</sup> Јавни тужилац коме је поверено предузимање поједине доказне радње не сме ценити да ли је такво уступање било целисходно, већ се његова процена може односити само на законитост предузимања те радње.<sup>119</sup> Међутим, у ситуацији када се покаже као неопходно, јавни тужилац, коме је поверено предузимање поједине доказне радње, може предузети још неке доказне радње ако новоприкупљени доказ може указивати на други, можда још значајнији доказ. Из тог разлога је закоником изричито предвиђено да ће јавни тужилац коме је поверено предузимање одређене доказне радње предузети, по потреби, и друге доказне радње које са њима стоје у вези или из њих проистичу.<sup>120</sup> У случају да јавни тужилац коме је поверено предузимање поједине доказне радње за то није надлежан, доставиће предмет надлежном јавном тужиоцу и о томе обавестити јавног тужиоца који му је предмет доставио.<sup>121</sup>

Суштина истраге је да се предузимањем истражних радњи дође до уверења да ли постоји оправдана сумња да је одређено лице извршило кривично дело, и да ли има места оптужењу. С тим у вези јавни тужилац саслушаваће сведоке критичног догађаја, вршиће увид у одговарајуће исправе или ће одредити вештачење преко вештака одговарајуће струке. Приликом извођења одређене доказне радње, када су потребна одређена

<sup>116</sup> М. Симовић, М. Симовић, *Истрага у кривичном поступку Босне и Херцеговине*, стр. 209

<sup>117</sup> ЗКП, чл. 299

<sup>118</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 639

<sup>119</sup> *Ibid.*, стр. 639

<sup>120</sup> ЗКП, чл. 299, ст. 2

<sup>121</sup> ЗКП, чл. 299, ст. 3

разјашњења у погледу техничких или других стручних питања, јавном тужиоцу стоји на располагању могућност да затражи потреба објашњења од стручног лица одговарајуће струке.<sup>122</sup> Ово лице има улогу консултанта приликом обављања одређене доказне радње.<sup>123</sup> Дакле, садржина истраге зависи од природе кривичног дела које је предмет истраге, па ће и у том правцу јавни тужилац усмеравати истрагу. Уколико је то потребно јавном тужиоцу су на располагању и посебне истражне технике, као што је: тајни надзор комуникације, тајно праћење и снимање, симуловани послови и др.

У надлежност јавног тужиоца спада и закључивање споразума са окривљеним. И ако поједини видови споразума јавног тужиоца и окривљеног већ извесно време egzистирају у домаћем кривичнопроцесном систему, заокрет ка страначком поступку омогућио је њихову нуну примену и развој. Јавном тужиоцу оставља се најшира могућа слобода у постизању споразума са окривљеним. Корист од овакве сарадње, када је реч о јавном тужиоцу, огледа се у значају који исказ окривљеног има за поткрепљивање навода оптужбе, док се корист за окривљеног огледа у могућности блажег кажњавања.<sup>124</sup> Споразум о признању кривичног дела је један од три врсте споразума које јавни тужилац може закључити. Основна измена када је реч о овој врсти споразума јесте чињеница да је овај споразум сада могуће закључити поводом било којег кривичног дела. Јавни тужилац са окривљеним може закључити споразум о сведочењу за кривично дело из чл. 162 ст. 1 тач. 1 ЗКП-а, односно кривична дела за која се примењују посебне доказне радње. Да би споразум о сведочењу био закључен, потребно је да је реч о окривљеном који је у потпуности признао извршење кривичног дела, да је спреман да да исказ о свему што му је познато о кривичном делу из чл. 162 ст. 1 тач. 1 ЗКП-а и да јавни тужилац процени да је значај исказа окривљеног за откривање, доказивање или спречавање кривичног дела из чл. 162 ст. 1 тач. 1 ЗКП-а претежнији од последица кривичног дела које је учинио.<sup>125</sup> Процена испуњености последњег услова је фактичко питање. Одлука јавног тужиоца ће се заснивати, с једне стране на поређењу користи које друштво има од исказа окривљеног и значаја таквог исказа за обезбеђивање осуђујуће пресуде против извршилаца кривичних дела из чл. 162 ст. 1 тач. 1 ЗКП-а, и са друге стране од осуде самог окривљеног сарадника

<sup>122</sup> ЗКП, чл. 300, ст. 9

<sup>123</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 645

<sup>124</sup> *Ibid.*, стр. 666

<sup>125</sup> ЗКП, чл. 320

због кривичног дела које је учинио.<sup>126</sup> Споразум о сведочењу осуђеног је нови институт у нашем кривичнопроцесном систему. Основни услов за закључење овог споразума је да је значај исказа осуђеног лица за откривање, доказивање или спречавање кривичног дела из чл. 162 ст. 1 тач. 1 ЗКП-а претежнији од последица кривичног дела за које је ово лице осуђено.<sup>127</sup> Овде јавни тужилац процењује значај сведочења осуђеног лица, са једне стране, и штету од умањења казне или друге кривичне санкције, односно ослобођења од казне осуђеног лица.<sup>128</sup>

Битно је да јавни тужилац омогући активно учешће одбрани, окривљеном и његовом браниоцу ако га има, и да их позива, односно обавештава о времену и месту извођења доказних радњи којима могу присуствовати.<sup>129</sup> Такође, дужан је да омогући разгледање списа и предмета који представљају доказе, а по разгледању списа и предмета, позваће окривљеног и браниоца да ставе своје предлоге за предузимање доказних радњи.<sup>130</sup>

Уколико се у току истраге појаве нове околности у погледу дела и/или учиниоца јавни тужилац је овлашћен да прошири истрагу у објективном и/или субјективном смислу, доношењем наредбе о проширењу истраге. У погледу наредбе о проширењу истраге примењују се опште одредбе које у суштини важе и приликом поступања по наредби о спровођењу истраге.<sup>131</sup>

Као руководилац истраге, јавни тужилац је једини овлашћен да одлучује о прекиду и обустави истраге. Прекид истраге може бити обавезан, када мора доћи до прекида, и факултативан, када је одлука о прекиду ствар аутономије воље јавног тужиоца. До обавезног прекида истраге долази у случају када након покретања истраге код окривљеног наступи душевна болест, душевна поремећеност или нека друга тешка болест услед које не може учествовати у поступку или нема предлога оштећеног или одобрења надлежног органа за гоњење или се појаве друге околности које привремено спречавају гоњење.<sup>132</sup> До факултативног прекида истраге долази када се не зна боравиште окривљеног, као и када је

---

<sup>126</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Тршњев, *op. cit.*, стр. 681

<sup>127</sup> ЗКП, чл. 327

<sup>128</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Тршњев, *op. cit.*, стр. 693

<sup>129</sup> ЗКП, чл. 300

<sup>130</sup> ЗКП, чл. 303

<sup>131</sup> ЗКП, чл. 306, ст. 3

<sup>132</sup> ЗКП, чл. 307, ст. 1

окривљени у бекству или је недоступан органима гоњења.<sup>133</sup> Реч је о случајевима у којима јавни тужилац може, али не мора прекинути истрагу. Његова процена зависиће од околности конкретног случаја и планова који се тичу даљих процесних активности.<sup>134</sup> Пре него што донесе одлуку о прекиду јавни тужилац ће прикупити остале податке и доказе како не би услед протеча времена било осујећено њихово прикупљање и евентуално извођење.<sup>135</sup> Када престану разлози који су довели до прекида, јавни тужилац ће наставити истрагу.<sup>136</sup>

Обустава истраге представља могућност која стоји на располагању јавном тужиоцу када закључи да из одређених разлога, процесноправне или материјалноправне природе, није оправдано даље водити кривични поступак.<sup>137</sup> Одлуку о обустави истраге јавни тужилац ће допсти када је испуњен један од алтернативно закоником предвиђених разлога: 1) разлог који се односи на кривично дело - *ако дело које се осумњиченом ставља на терет није кривично дело*; 2) разлози који се односе на постојање процесних сметњи за даље кривично гоњење - *ако је наступила застарелост кривичног гоњења или је дело обухваћено амнестијом, односно помиловањем, или уколико постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење*; 3) разлог који се односи на доказну (не)утемељеност истраге - *ако нема доказа да је осумњичени учинио кривично дело*.<sup>138</sup> Једном обустављена истрага се не може наставити.

У циљу остваривања ефикасности истраге, али и ради концентрације доказа, законодавац је предвидео да се истрага окончава у року од шест месеци од дана доношења наредбе о њеном спровођењу, односно годину дана уколико је реч о кривичном делу за које је посебним законом прописано да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности.<sup>139</sup> Прописивањем овог рока ишло се за тим да се спречи непотребно одуговлачење поступка, али и да се спречи неизвесност на страни окривљеног. Када нађе да је стање ствари довољно разјашњено, јавни тужилац доноси наредбу о завршетку истраге.<sup>140</sup> Да би трајање

---

<sup>133</sup> ЗКП, чл. 307, ст. 2

<sup>134</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 659

<sup>135</sup> ЗКП, чл. 307, ст. 3

<sup>136</sup> ЗКП, чл. 307, ст. 4

<sup>137</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 660

<sup>138</sup> М. Шкулић, *Кривично процесно право*, стр. 380

<sup>139</sup> ЗКП, чл. 310, ст. 2

<sup>140</sup> ЗКП, чл. 310

истраге било могуће одредити и контролисати, предвиђено је да ће јавни тужилац донети наредбу о завршетку истраге коју ће доставити окривљеном и његовом браниоцу, ако га има. Поред тога јавни тужилац ће обавестити оштећеног да је истрага завршена.<sup>141</sup>

Јавни тужилац ће по службеној дужности или на предлог окривљеног и његовог браниоца донети наредбу о допуни истраге у случају да и након завршетка истраге треба предузети нове доказне радње.<sup>142</sup> Такође, наредба о допуни истраге може бити и резултат налога суда који, поступајући по поднетом оптужном акту, нађе да ствари није довољно разјашњено и да га треба употпунити како би се могло одлучивати о основаности оптужног акта. Допуна истраге се увек односи на кривично дело и учиниоца који су били предмет иницијалног поступка.<sup>143</sup> По допуњеној истрази се опет доноси наредба о завршетку истраге, а јавном тужиоцу стоји на располагању рок од 15 дана да одлучи да ли ће поднети оптужни акт или ће наћи да нема места оптужењу.

### *2.2.2. Улога судије за претходни поступак у тужилачкој истрази*

Улога, овлашћења и дужности судије за претходни поступак нису јасно систематизоване на једном месту у законику, већ законик на различитим местима предвиђа бројне ситуације у којима поступа, из чега се може закључити да је смисао овог института успостављање извесне равнотеже између јавног тужиоца и окривљеног и пружање извесних гаранција окривљеном у предистражном и истражном поступку.

Судија за претходни поступак одлучује по жалби на решења јавног тужиоца, као нпр. против решења којим је одбијен предлог за изузеће вештака, против решења којим је одбијен предлог одбране да се одреди извођење доказа вештачењем, против решења којим се одбија предлог за постављањем стручног саветника и слично. Установљавањем судије за претходни поступак омогућава се заштита одбране од самовољног поступања јавног тужиоца и омогућава се преиситивање основаности предлога одбране.

Предузимање појединих посебних доказних радњи поверено је искључиво судији за претходни поступак. С тим у вези посебне доказне радње, као што су тајни надзор

---

<sup>141</sup> ЗКП, чл. 310, ст. 2

<sup>142</sup> ЗКП, чл. 311

<sup>143</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бљански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр 664

комуникације, тајно праћење и снимање, симуловани правни послови, рачунарско претраживање података и прикривени иследник, одређује наредбом судија за претходни поступак.<sup>144</sup> Такође, у искључиву надлежност судије за претходни поступак спада и одређивање мера за обезбеђење присуства окривљеног, као што су забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посеђивање одређених места, јемство, забрана напуштања стана и притвор.<sup>145</sup> Стављање наведених мера у надлежност судије за претходни поступак има своје оправдање јер се наведеним мерама ограничавају права окривљеног, а одлуку о њиховом ограничавању може да донесе једино суд, као независан и непристрасан орган.

Када у току истраге постоји вероватноћа да ће се претресањем стана пронаћи окривљени, трагови кривичног дела или предмети везани за поступак судија за претходни поступак ће донети наредбу о претресању стана.<sup>146</sup> Уколико пак јавни тужилац или полиција предузму претресање стана, лица или других просторија без наредбе судије за претходни поступак дужни су да о томе поднесу извештај судији за претходни поступак који цени да ли су испуњени услови за претресање, а из разлога да се *post festum* обезбеди судска контрола предузете мере.<sup>147</sup>

Ступањем на снагу новог ЗКП-а суд је са једне стране постао својеврсни контролор истраге у ситуацијама када истражне радње, које предузимају тужилац и овлашћена лица, ограничавају права и слободе окривљеног. Са друге стране, суд је једини законски механизам за извођење истражних радњи којима се људска права и слободе ограничавају, чиме се обезбеђује законитост прикупљених доказа<sup>148</sup>.

У надлежност судије за претходни поступак спада и одлучивање о споразуму о признању кривичног дела, споразуму о сведочењу окривљеног и о споразуму о сведочењу осуђеног.<sup>149</sup> Одлуку о споразуму о признању кривичног дела, судија за претходни поступак доноси након одржаног рочишта на које се позива јавни тужилац, окривљени и његов бранилац.<sup>150</sup> На рочишту ће суд проверити како формалну страну споразума, тако и

---

<sup>144</sup> ЗКП, чл. 166-187

<sup>145</sup> ЗКП, чл. 188, ст. 1, тач. 3-7

<sup>146</sup> ЗКП, чл. 155

<sup>147</sup> ЗКП, чл. 160

<sup>148</sup> М. Симић, М. Симић, *op. cit.*, стр. 218

<sup>149</sup> ЗКП, чл. 315

<sup>150</sup> ЗКП, чл. 315

његову садржину. Рочиште се првенствено одржава како би се суд уверио да ли је окривљени свесно и добровољно склопио споразум о признању кривичног дела, као и да је у потпуности свестан правних последица овако датог признања.<sup>151</sup> Судија за претодни поступак може својом одлуком споразум да одбаци, прихвати или одбије.

Једна од специфичности улоге суда у истрази је судско обезбеђење доказа у којем суд узима активније учешће у обезбедивању доказа за које постоји опасност да се у време суђења неће моћи извести пред судом. Ту се ради о изузетним ситуацијама у истрази у којима се суд пре суђења ставља у позицију органа пред којим се изводи одређени доказ и на тај начин обезбеђује контрадикторност кривичног поступка.<sup>152</sup>

### *2.2.3. Положај окривљеног и улога одбране у тужилачкој истрази*

Окривљени је лице против кога се, на основу наредбе о спровођењу истраге спроводи истрага због постојања основа сумња да је извршио кривично дело.<sup>153</sup>

Окривљени има право да у најкраћем року буде обавештен подробно и на језику који разуме о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ о поступку; да ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу; да се брани сам или уз стручну помоћ браниоца; да његовом саслушању присуствује бранилац; да прочита, пре првог саслушања, кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака као и да му се осигура довољно времена за припремање одбране.<sup>154</sup> Законик је, у складу са праксом Европског суда за људска права према којој окривљеном мора бити омогућено право на браниоца од првог саслушања, као једно од основних права окривљеног установио право на одбрану.<sup>155</sup> Да би окривљени могао да надокнади статусни хендикеп и у релативном смислу постао равноправан актер поступка у коме се као супротна страна јавља специјализован орган ослоњен на апарат силе, мора му бити омогућено да има подједнако стручног правног помагача који ће бити

<sup>151</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бљански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 671

<sup>152</sup> М. Симовић, М.Симовић, *op. cit.*, стр. 218

<sup>153</sup> ЗКП, чл. 295, ст. 1, тач. 1

<sup>154</sup> ЗКП, чл. 68

<sup>155</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бљански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 204,



независтан у односу на државну власт.<sup>156</sup> Уколико се окривљени определи да изнесе своју одбрану мора му се омогућити да се у неометаном излагању изјасни о свим околностима које га терете и да изнесе све чињенице на којима базира своју одбрану. Нужно је са окривљеним поступати са поштовањем, уз уважавање његове личности, уз забрану употребе силе, претње или неког другог вида репресије.

Окривљеном и његовом браниоцу, ако га има, наредба о спровођењу истраге се доставља са позивом, односно уз обавештење о првој доказној радњи којој може присуствовати.<sup>157</sup> Против наредбе о спровођењу истраге се не може изјавити жалба. И ово решење законодавца је дискутабилно. Наиме, уколико се чланом 36 Устава РС прокламује право на правно средство против одлуке којом се одлучује о неком праву, обавези или на закону заснованом интересу, неопхоно је установити правно средство против наредбе о спровођењу истраге како би било могуће да се осумњичени од прогона брани у најранијој фази поступка.

Законик не предвиђа обавезу позивања окривљеног и његовог браниоца да присуствују свим доказним радњама које јавни тужилац предузима у току истраге. Треба имати на уму да извођење појединих доказних радњи по својој природи искључују могућност присуствовања. Тако на пример доказна радња прибављања исправа не омогућава присуство других лица њеном спровођењу. Поред тога, присуство појединим доказним радњама онемогућава сам карактер тих радњи.<sup>158</sup> То је случај са тајним надзором комуникације или тајним праћењем и снимањем. Са овако прикупљеним доказима јавни тужилац је дужа да упозна одбрану у року који је довољан за припремање одбране.<sup>159</sup>

Окривљени и његов бранилац имају право да буду позвани на саслушање сведока и вештака. Окривљени и његов бранилац се позивају да присуствују саслушању сведока и вештака, док се оштећени обавештава о времену и месту њиховог испитивања.<sup>160</sup> Имајући у виду овакву законску формулацију, да се окривљени и његов бранилац позивају, а оштећени само обавештава, може се закључити да законодавац већи значај придаје

---

<sup>156</sup> *Ibid*, стр. 203

<sup>157</sup> ЗКП, чл. 297, ст. 1

<sup>158</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit*, стр 642

<sup>159</sup> ЗКП, чл. 303

<sup>160</sup> ЗКП, чл 300, ст. 1

присутству одбране. Међутим, изостанак окривљеног и његовог браниоца неће нужно спречити извођење доказних радњи. Изричито је предвиђено да се поменуте радње могу предузети и у одсуству лица којима је позив уредно упућен.<sup>161</sup> Овакво законско решење има своје оправдање јер уколико би присуство одбране или оштећеног у сваком случају било обавезно истрага би често била онемогућена. Окривљени и његов бранилац би из различитих разлога могли да се не одазову позиву и спрече одвијање истраге.<sup>162</sup> У случају да лица која се позивају нису уредно примила позив, испитивање сведока или вештака може се обавити само по претходном одобрењу судије за претходни поступак.<sup>163</sup> Окривљени и његов бранилац могу присуствовати и увиђају.

Присуствовање доказним радњама нема само контролну сврху. Оно омогућава активно учествовање окривљеног и његовог браниоца које се остварује кроз предлагање јавном тужиоцу да постави одређено питање сведоку или вештаку, или кроз право непосредног постављања питања, по одобрењу јавног тужиоца.<sup>164</sup> Поред тога уживају и тзв. корективно право у односу на официјелно регистровање спроведене радње, које се састоји у могућности да захтевају уношење у записник њихових примедби у погледу појединих радњи.<sup>165</sup>

Активно учешће одбране остварује се и кроз могућност прикупљања доказа и материјала у корист одбране. Окривљени и његов бранилац су по први пут добили законом уређено право да самостално прикупљају доказе и материјал у корист одбране.<sup>166</sup> С тим у вези осумњичени и његов бранилац имају право да разговарају са лицем које им може пружити податке корисне за одбрану и од тог лица прибављају писане изјаве и обавештења; да улазе у приватне просторије или просторе који нису отворени за јавност, у стан или просторе повезане са станом; да од физичког или правног лица преузму предмете и исправе и прибаве обавештења којима оно располаже уз обавезно издагу потврду са пописом одузетих предмета и исправа.<sup>167</sup> Све ове радње могу се предузети само уз

---

<sup>161</sup>ЗКП, чл. 300, ст. 7

<sup>162</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 645

<sup>163</sup> *Ibid.*, стр. 642

<sup>164</sup> ЗКП, чл. 300, ст. 8

<sup>165</sup> М. Шулић, *op. cit.*, стр. 377

<sup>166</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 646

<sup>167</sup> ЗКП, чл. 301, ст. 2

сагласност имаоца података и држаоца просторија.<sup>168</sup> Прикупљање доказа и материјала није исто што и предузимање доказних радњи. У поступку доказивања оно у једном делу има припремну, превентивну и контролну функцију, а у другом делу оно се односи и на списе и на предмете који се могу користити као доказ.<sup>169</sup>

Поред тога окривљени и његов бранилац имају право да предлажу предузимање доказних радњи јавном тужиоцу.<sup>170</sup> У овој законској одредби реч је о праву одбране да у истрази има доказну иницијативу и о праву да издејствује прибављање доказа или реализацију предузимања доказних радњи.<sup>171</sup> У случају да јавни тужилац одбије њихов предлог или не одлучи у року од осам дана имају право да траже да о предлогу одлучи судија за претходни поступак.<sup>172</sup> И овакво ширење овлашћења на суд израз је концепције по којој се и доказна иницијатива одбране у истрази сматра основним људским правом.

Одбрана има право да се упозна са прикупљеним доказима у року који је довољан за припремање одбране, с тим што у случају када је више лице осумњичено за кривично дело, разматрање списка и разгледање предмета се може одложити док јавни тужилац не саслуша последњег окривљеног који је доступан.<sup>173</sup> Обелодањивање доказа је од посебне важности за одлуку осумњиченог и његовог браниоца да одлуче да ли ће предложити предузимање још неке доказне радње.

Уколико сматрају да је у току истраге дошло до одуговлачења поступка и других неправилности, осумњичени и његов бранилац могу најкасније до завршетка истраге поднети приговор непосредно вишем јавном тужиоцу који ће у року од осам дана о приговору одлучити решењем којим усваја или одбија приговор.<sup>174</sup> У случају одбијања приговора, није дозвољена жалба нити приговор, али је у року од осам дана могуће поднети притужбу судији за претходни поступак.

По завршетку истраге, окривљени и његов бранилац имају право да буду обавештени о завршетку истраге, а установљено је и право да предложе допуну истраге.

---

<sup>168</sup> ЗКП, чл. 301

<sup>169</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, стр. 646

<sup>170</sup> ЗКП, чл. 302 ст. 1

<sup>171</sup> Г. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.*, 651

<sup>172</sup> ЗКП, чл. 302, ст. 2

<sup>173</sup> ЗКП, чл. 303

<sup>174</sup> ЗКП, чл. 312

### 3. Емпиријско истраживање на тему "Ефикасност тужилачке истраге у односу на судску"

#### 3.1. *Опис истраживања*

Истраживање ће обухватити два дела.

Први део истраживања, биће спроведен у Вишем суду у Нишу и биће конципиран на такав начин да се изврши увид и анализа 15 предмета изабраних методом случајног узорка, у којима је истрагу спроводио истражни судија према старом ЗКП-у. Методом случајног узорка биће обухваћени предмети за различита кривична дела за која је истражни поступак покренут у периоду од 01.01.2010. године до 30.09.2013. године. Детаљном анализом предмета, истраживач ће сагледати активност и иницијативу истражног судије у предузимању доказних радњи, као и трајање истраге, а све са циљем сагледавања њене ефикасности.

Други део истраживања биће спроведен у Вишем јавном тужилаштву у Нишу и биће конципиран на такав начин да се изврши увид и анализа 15 предмета изабраних методом случајног узорка, у којима је истрагу спроводио јавни тужилац према одредбама важећег ЗКП-а. Узорак који ће бити стављен на располагање истраживачу, обухватаће предмете за различита кривична дела за која је истражни поступак покренут у периоду од 01.10.2013. године до 31.12.2015. године. Детаљном анализом предмета, истраживач ће сагледати активност и иницијативу јавног тужиоца у спровођењу истраге, те спремност да доказне радње предузима самостално или да их поверава полицији, као и трајање истраге.

Након прикупљања података, истраживач ће вршити упоредну анализу резултата како би извео закључак о томе да ли је активност јавног тужиоца у истражном поступку према новом ЗКП-у повећана у односу на активност истражног судије у истражном поступку према раније важећем ЗКП-у. Истом приликом, истраживач ће сагледавати радње које су руководећи органи истражног поступка предузимали самостално, односно поверавали полицији.

### ***3.2. Предмет истраживања***

Сагледавање доказних радњи које истражни судија, односно јавни тужилац предузима као руководећи орган истраге, као и сагледавање доказних радњи које су предузете у предистражном поступку, према раније важећем и сада важећем ЗКП-у и упоређивање активности ових органа у истраживаном периоду.

### ***3.3. Циљеви и задаци истраживања***

Циљ истраживања је да се утврди да ли је увођењем концепта тужилачке истраге повећана ефикасност истраге у односу на ранији концепт судске истраге, односно у којој мери јавни тужилац самостално предузима радње у истражном поступку, а у којој мери поверава предузимање истих полицији, односно у којој мери је истражни судија самостално предузимао доказне радње, а у којој мери се ослањао на доказе прикупљене од стране полиције.

Задатак истраживања је да се изврши увид у списе предмета Вишег суда у Нишу и Вишег јавног тужилаштва у Нишу, одабраних методом случајног узорка, као и да се у разгледаним предметима изврши попис свих предузетих доказних радњи у предистражном и истражном поступку од стране поступајућих органа у периоду од 01.01.2010. године до 31.12. 2015. године.

### ***3.4. Хипотезе истраживања***

1. Тужилачки концепт истраге обезбеђује већу ефикасност у односу на судски концепт истраге, имајући у виду временски период трајања и концентрацију доказа;
2. Јавни тужилац се мање користи овлашћењем да предузимање доказних радњи повери полицији, у односу на истражног судију.

### ***3.5. Узорак и метод истраживања***

Узорком је обухваћено 15 предмета, одабраних методом случајног узорка, у којима је истрагу спроводио јавни тужилац у периоду од 01.10.2013. до 31.12.2015. године и 15 предмета, такође одабраних методом случајног узорка, у којима је истрагу спроводио истражни судија у периоду од 01.01.2010. до 30.09.2013. године, и то за следећа кривична дела: тешко убиство из чл. 114 КЗ-а; непријављивање кривичног дела и учиниоца из чл. 332 КЗ-а; убиство из чл. 113 КЗ-а; стављање у промет опојних дрога из чл. 246 КЗ-а; силовање из чл. 178 КЗ-а; злоупотреба службеног положаја из чл. 359 КЗ-а; недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл. 348 КЗ-а; тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 360 КЗ-а; злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 КЗ-а.

Методи који су коришћени приликом истраживања су догматски метод и студија случаја.

### ***3.6. Анализа резултата истраживања***

#### ***3.6.1. Анализа добијених резултата пред Вишим јавним тужилаштвом у Нишу***

На основу 15 предмета, одабраних методом случајног узорка, у просторијама Вишег јавног тужилаштва у Нишу, за период од 01.10.2013. године до 31.12.2015. године, дошло се до следећих података и закључака.

Наредба о спровођењу истраге доношена је у року од највише два дана од предузимања прве доказне радње у предистражном поступку, чиме је испоштована законска одредба из члана 296, став 2 ЗКП- а. Такође, у свим предметима из овог периода који су били предмет истраживања истрага је била окончана благовремено, односно наредба о завршетку истраге је била донета четири до шест месеци од момента доношења наредбе о спровођењу истраге. Наредбом о спровођењу истраге су прецизно биле одређене доказне радње које треба предузети како би се установила оправдана сумња да је одређено лице извршило кривично дело. Радње које су у току истраге спроведене свакако да су зависиле од природе кривичног дела, али су се у сваком случају изводили следећи докази:

саслушање осумњиченог, саслушање сведока и различите врсте вештачења. Извођење свих ових доказних радњи у истрази било је резултат самосталне активности јавног тужиоца. Наиме, он је по службеној дужности одређивао извођење ових доказа, а касније их и самостално изводио. Није дошло до поверавања предузимања неких доказних радњи полицији или другим органима, осим што се јавни тужилац истима обраћао како би дошао до неких података који ће му бити од значаја за одлучивање о подизању оптужнице, нпр. одреду жандармерије, да ли је осумњичени имао право да носи оружје и ван радног времена.

Оно о чему се у пракси често полемисало јесте да је концентрисање целокупне истраге у рукама једног органа лоше из разлога што ће се настојати да се увек докаже да је осумњичени крив за кривично дело које му се ставља на терет, те да ће се у складу са тим и усмеравати истражни поступак. Међутим, истраживање је показало да јавно тужилаштво није по аутоматизму, након окончане истраге, прелазило на оптужење већ је у случају недостатка доказа доносило наредбу о обустављању истраге применом одредби из члана 308 ЗКП-а. Управо тако је у једном од предмета, и то за кривично дело *злоупотреба службеног положаја*, истрага обустављена због недостатка доказа. То указује да јавно тужилаштво није само проформе изводило доказе већ је за циљ имало да се заиста утврди оправдана сумња да је одређено лице извршило кривично дело. Оно што је интересантно, а са чиме се истраживач сусрео разгледањем ових предмета за 2014. и 2015. годину, јесте да је у два предмета, након подизања оптужнице, Виши суд установио да постоји потреба да се допуни истрага, уз назначење који доказ треба извести како би се иста употпунила. У оба случаја било је реч о доказима чије је извођење било предвиђено самом наредбом о спровођењу истраге, а да у списима предмета није било назначења из ког разлога тај доказ није изведен. Само у једном од тих предмета, услед потребе да се допуни истрага, прекорачен је рок од шест месеци предвиђен законом.

То што је целокупна активност била сконцентрисана у рукама јавног тужиоца, не треба схватити као истрагу која се искључиво води на штету осумњиченог без могућности реализације права на одбрану. Напротив, јавни тужилац је обавештавао и осумњиченог и његовог браниоца о томе када ће се која радња предузимати, позивао их да истој присуствују, омогућавао им да разгледају списе предмета, и позивао их да доставе предлоге за извођење доказа у даљем току истраге. Међутим, приметна је била доста

пасивна улога одбране у овим предметима. Само у једном предмету је предложено да се изведе доказ вештачењем ради утврђивања урачуњљивости учиниоца, и тај предлог је био прихваћен од стране јавног тужиоца.

Док је потврђена активна улога јавног тужиоца као руководиоца истражног поступка, то се не може рећи и за његову активност у предистражном поступку, посебно уколико се сагледају обухваћени предмети у 2013. години. У том периоду је готово целокуна активност из предистражног поступка била у рукама полиције, док се активност јавног тужиоца сводила на прихватање иницијативе органа унутрашњих послова да се изведе одређена доказна радња. По предлогу органа полиције присупало се одређивању балистичког вештачења, претресању стана и слично. Оваква активност МУП-а је вероватно била последица дотадашње праксе, када је истрагу водио истражни судија, кад су органи унутрашњих послова имали значајну улогу у прикупљању доказне грађе. Када говоримо о предистражном поступку у обухваћеним предметима у 2014. и 2015. години, примећују се извесне разлике у односу на обухваћене предмете у 2013. години, у смислу активности органа унутрашњих послова. Активност се своди на прикупљање обавештења од грађана, у обезбеђивању доказа, али сама иницијатива од стране полиције за предузимање неке доказне радње је смањена у односу на претходни период. Не може се говорити нити о повхању нити о смањењу активности јавног тужиоца у предистражном поступку, већ само о преношењу тежишта активности у истражни поступак.

### *3.6.2. Анализа добијених резултата пред Вишим судом у Нишу*

Истраживачу је у просторијама Вишег суда у Нишу било доступно 15 предмета одабраних методом случајног узорка за период од 2010. до 2013. године, у којима је био заступљен концепт судске истраге.

Решење о спровођењу истраге доношено је у року од максимално осам дана од дана пријема захтева за спровођење истраге. Самим решењем о спровођењу истраге нису биле наведене доказне радње које треба извести у току поступка, већ се само констатује да су се стекли законски услови за покретање истраге, односно да постоји основана сумња да је одређено лице извршило кривично дело. У самом захтеву за спровођење истраге јавни тужилац поред тога што предлаже да истражни судија покрене истражни поступак



предлаже и доказе које би било целисходно извести у току истражног поступка. Јавни тужилац је предлагао саслушање осумњиченог, саслушање тачно одређених сведока, различите врсте вештачења, као и прибављање различитих података. У свим предметима, који су истраживачу били доступни, а при том се ради о малом узорку, истражни судија је изводио све предложене доказе од стране јавног тужиоца, и држао се оквира који су постављени захтевом за спровођење истраге. Само у једном од разгледаних предмета, истражни судија је изразио неслагање са предлогом јавног тужиоца да се истрага допуни у смислу обављања неуропсихијатријског вештачења. У једном од разгледаних предмета истражни судија је по службеној дужности одредио извођење доказа који није био обухваћен предлогом из захтева за спровођење истраге. Активност одбране у наведеним предметима је била на ниском нивоу, само у три предмета је постојао предлог да се изведе одређени доказ и ни у једном од наведених предмета предлог одбране није био усвојен. У четири предмета јавила се потреба за извођењем посебне доказне радње - претресање стана и других просторија, и у сва четири предмета се истражни судија користио законским овлашћењем из члана 246 ЗКП-а и вршење ове радње поверавао органима унутрашњих послова. Осумњичени је најпре био саслушаван пред органима унутрашњих послова, затим од стране истражног судије приликом одлучивања о захтеву за спровођење истраге, а онда и у самом истражном поступку. Уколико је пак постојало више осумњичених за једно кривично дело истражни судија их је ретко саслушавао истог дана већ је заказивао њихова саслушања у различите дане, што се исто односило и на саслушање сведока.

Посматрано од тренутка доношења решења о спровођењу истраге до тренутка када се јавни тужилац обавештава да су све истражне радње спроведене прошло је у просеку око десет месеци. Међутим, треба имати у виду и да је преткривични поступак трајао од месец дана до три месеца. На тај начин долазимо до података да је одлука да ли ће бити поднет оптужни акт или не доношена у неком просечном периоду од годину дана. У предистражном поступку је била кључна активност органа унутрашњих послова. Исти су саслушавали осумњиченог, саслушавали сведоке, прибављали криминалистичко - техничку документацију, вршили криминалистичко - технички преглед лица места, чак су и приступали извођењу доказа вештачењем. Активност јавног тужиоца као руководиоца преткривичног поступка била је минимална.

### *3.7. Упоредивање добијених резултата и провера постављених хипотеза*

На обрађеном узорку, просечно трајање судске истраге било је десет месеци, а просечно трајање тужилачке истраге пет месеци. Дакле, ни у једном ни у другом концепту се не може говорити о неразумном трајању истраге, мада је евидентно да је се тужилачка истрага окончавала у краћем временском периоду. При томе, истраживач је посматрао предмете за иста кривична дела, а доказне радње које су предузимане у истрази, било да их је предузимао истражни судија или јавни тужилац, у многама се не разликују. Разликује се само начин њиховог извођења, у смислу да је јавни тужилац ишао за тим да саслуша осумњиченог или више њих, као и сведоке у току једног дана, наравно ако се стекну услови, док је истражни судија у ту сврху заказивао посебна саслушања. Дакле на страни јавног тужиоца приметно је веће настојање да се обезбеди концентрација доказа. С тим у вези, на бази презентованог узорка, радње пред тужиоцем спроводиле су се у краћем временском периоду у односу на радње спроведене од стране истражног судије. Разлог за то сигурно лежи и у чињеници да тужилац у самој наредби о спровођењу истраге одређује обим истраге, односно тачно одређује које радње треба предузети, па самим тим може да испланира извођење потребних доказа у разумном периоду, што није био случај са решењем о спровођењу истраге.

Ефикасност истраге подразумева концентрисано извођење доказа у разумном временском периоду. Уколико се пође од тога да се тужилачка истрага окончавала у краћем временском периоду од судске истраге, и да је јавни тужилац више тежио концентрацији доказа од истражног судије, може се извести закључак да је већа ефикасност обезбеђена тужилачком истрагом. Самим тим потврђена је прва хипотеза истраживања да тужилачки концепт истраге обезбеђује већу ефикасност у односу на судски концепт истраге, имајући у виду временски период трајања и концентрацију доказа.

Анализом добијених резултата дошло се и до закључка да је јавни тужилац оправдао улогу руководиоца истражног поступка, одређивао је извођење доказних радњи и исте самостално предузимао, без делегирања предузимања појединих радњи органима унутрашњих послова. С друге стране, истражни судија се руководио предлозима јавног тужиоца за извођење одређених доказа, без веће иницијативе у предузимању радњи ван граница предлога јавног тужиоца, што указује да није оправдао своју руководећу улогу. У

разгледаним предметима истражни судија се широко служио овлашћењем, у законом прописаним границама, да повери предузимање одржених радњи органима унутрашњих послова, док је јавни тужилац исте самостално предузимао. Дакле, потврђена је и друга хипотеза истраживања, да се јавни тужилац мање користи овлашћењем да предузимање доказних радњи повери полицији, у односу на истражног судију. Опреза ради, истраживач још једном указује да се наведени резултати базирају на малом узорку чиме оставља простор за евентуална одступања при вшћем узорку.

## ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду да је основна функција јавног тужиоца да гони учиниоце кривичних дела за које се гони по службеној дужности, намеће се закључак да ја концепт тужилачке истраге ближи остваривању те функције. Наиме, концепт тужилачке истраге омогућава јавном тужиоцу да непосредно спроводи, а не само руководи истрагом. На тај начин њему ће бити омогућено да непосредно учествују у прикупљању доказа, да непосредно опажа чињенице и да на темељу тога изгради уверење о постајању оправдане сумње да је одређено лице извршило кривично дело, односно да донесе одлуку да ли има места оптужењу или треба одустати од гоњења. Непосредно учешће јавног тужиоца, као органа који спроводи истрагу, омогућиће и бржу реакцију на околности које се појаве у току истраге, а које нису постојале у тренутку њеног покретања нити су се могле предвидети. Посматрано са аспекта ефикасности поступка и одговорности за законит и целисходан рад, концепт тужилачке истраге доприноси прецизнијој расподели улога између суда и тужилаштва, што искључује могућност преваљивања одговорности између ових органа, што је била једна од главних замерки ранијег концепта.

Примарни циљ увођења новог концепта истраге у домаћи правни систем било је успостављање ефикасније истраге. Само законско решење које прописује рок у коме истрагу треба окончати заправо омогућава остваривање ефикасности. Међутим, не треба дозволити да ефикасност истраге иде на уштрб њене законитости. Да би се могло говорити о остваривању сврхе реформе у пуном обиму потребно је успоставити баланс између законито решеног кривичног предмета, с једне стране и поступка који краће траје, уз што мање трошкова, са друге стране.

И ако је оваквом реформом кривичнопроцесног законодавства наш правни систем учинио велики заокрет, и велики корак унапред, јасно је да постоји потреба за даљим усавршавањем регулативе у овој области, која ће поред ефикасности омогућавати и реализацију Уставом загарантованих права. С тим у вези, неопходно је приступити реформи одредаба које онемогућавају окривљеном да изјави правно средство против наредбе о спровођењу истраге и установити право окривљеном да се већ у најранијој фази брани од оптужбе делотворним правним средством; установити обавезу јавног тужиоца да одмах по доношењу наредбе о спровођењу истраге њу достави окривљеном како би

окиривљени могао да зна да се против њега спроводи истрага, а све у функцији да му се пружи могућност да припреми своју одбрану. Како би се реализовало право на одбрану значајно би било установити и обавезно саслушање окривљеног, на самом почетку истраге јер његов исказ може да буде извор информација које могу усмерити или преусмерити ток истраге.

Иако је постојала латентна бојазан да ће одмах након почетка примене новог ЗКП-а доћи до проблема у организацији рада тужилаштва и да ће у већој мери долазити до грешака, повреда одредаба поступка, испоставило се да су се органи релативно брзо прилагодили, што је истраживање и показало, наравно уз ограђивање да се ради о малом узорку. Практично, сагледавајући само трајање истраге у првим месецима примене новог ЗКП-а, може се рећи да прилагођавање новим решењима није утицало на трајање поступка, односно није узроковало његово одуговлачење. Међутим, неопходно је у будућности агажовати нове јавне тужиоце, јер је чињеница да се у тужилаштву обим посла повећао, а кадар остао непромењен. Постојање већег броја јавних тужилаца допринело би још већој ефикасности истраге јер би се стекла могућност да се извођењу доказа за конкретан предмет приступа у краћим роковима, а свакако да би се тиме утицало и на квалитетнију истрагу због веће могућности посвећивања пажње конкретном предмету.

## ЛИТЕРАТУРА

1. Станко Бејатовић, *Кривично процесно право*, Службени гласник, Београд 2014. година;
2. Милан Шкулић, *Кривично процесно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2011. година;
3. Светлана Пенедић, Снежана Ненезић, *Концепт истраге и ефикасност рада јавног тужиоца*, у: *Улога јавног тужиоца у правном систему*, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, Београд 2010. година, стр. 329-352;
4. Горан Илић, Миодраг Мајић, Слободан Бељански, Александар Трешњев, *Коментар Законика о кривичном поступку*, Службени гласник, Београд 2012. година;
5. Војислав Ђурђић, *Перспектива новог модела кривичног поступка Србије*, у: *Наука, безбедност, полиција*, Правни факултет универзитета у Нишу, Вол. 20, бр. 2, Ниш 2015. година, стр. 71-95;
6. Милан Шкулић, *Доминантне карактеристике основних великих кривичнопроцесних система и њихов утицај на реформу српског кривичног поступка*, у: *"Crimen" – часопис за кривичне науке*, Вол. 4, бр. 2, Правни факултет универзитета у Београду и институт за упоредно право у Београду, Београд 2013. година, стр. 176-234;
7. Милан Шкулић, *Кривично процесно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2010. година;
8. Војислав Ђурђић, *Кривично процесно право – посебни део*, Центар за публикације Правног факултета Универзитета у Нишу, Ниш 2011. година;
9. Давор Крапац, *Трајање казненог поступка и право на казнено суђење у разумном року*, у: *Зборник Правног факултета у Загребу*, Вол. 63, бр. 1, Загреб 2013. година, стр. 5-70;
10. Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ, Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у РС, *Истражни поступак*, Сарајево 2006. година;

11. Војислав Ђурђић, Данило Суботић, *Процесни положај јавног тужиоца и ефикасност кривичног поступка*, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, Београд 2010. година;
12. Момчило Грубач, *Кривично процесно право посебни део*, Службени гласник, Београд 2004. година;
13. Чедомир Стевановић, Војислав Ђурђић, *Кривично процесно право – општи део*, Центар за публикације Правног факултета Универзитета у Нишу, Ниш 2006. година;
14. Тадија Булатовић, Незир Пивић, *Тужилац као dominus litis претходног поступка и његов допринос остварењу начела ефикасности кривичног поступка*, у: *Суђење у разумном року и други кривичноправни инструменти адекватности државне реакције на криминалитет*, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу и Интермекс, Београд 2015. година, стр. 458-622;
15. Момчило Грубач, Тихомир Васиљевић, *Коментар Законика о кривичном поступку*, Пројурис, Београд 2013. година;
16. Миодраг Симовић, Марина Симовић, *Истрага у кривичном поступку Босне и Херцеговине*, у: *Страни правни живот*, бр. 3, Институт за упоредно право, Београд 2011. година, стр. 203-221;
17. Југослав Тингор, *Одбрана као страна у поступку у тужилачкој истрази*, у: *Тужилачка истрага - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени*, Мисија ОЕБС-а у Србији, Београд 2014. година, стр. 243-262;
18. Цереми Мекбрајд, *Људска права у кривичном поступку – пракса Европског суда за људска права*, Савет Европе – канцеларија у Београду, Београд 2009. година;
19. Високо судско и тужилачко вјешће Босне и Херцеговине, *Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ*, *Јавна установа – центар за едукацију судија и тужилаца у РС*, *Почетна обука – кривична област*, Сарајево 2009. година;
20. Момчило Грубач, *Отварање истраге према новом законикау о кривичном поступку Србије*, у: *Правни записи – часопис Правног факултета Универзитета Унион у Београду*, Вол. 5, бр. 1, Београд 2014. године, стр. 217-234;

21. Момчило Грубач, *Шта је неуставно у новом Законику о кривичном поступку*, у: *Гласник адвокатске коморе Војводине – часопис за правну теорију и праксу*, број 7-8, Нови Сад 2014. година, стр. 411-430;
22. Саша Кнежевић, *Кривично процесно право – општи део*, Центар за публикације Правног факултета Универзитета у Нишу, Ниш 2015. година;
23. Милан Шкулић, Г. Илић, *Како је пропала реформа – шта да се ради?*, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, Београд 2012. године;
24. Дарко Новосел, *Тјек казненог поступка – прогон и истрага*, у: *Хрватски љетопис за казнено право и праксу (Загреб)*, Вол. 15, број 2/2008, стр. 691-727;
25. Матко Пајчић, *Истрага према новели закона о казненом поступку*, у: *Хрватски љетопис за казнено право и праксу (Загреб)*, Вол. 20, број 2/2013, стр. 631-661;
26. Милан Тегелтија, *Истражни поступак*, Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине, Сарајево 2006. година;
27. Милан Шкулић, *Основи упоредног кривичног процесног права и основни проблеми реформе кривичног поступка Србије*, у: *Казнена редакција у Србији*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2011. година, стр. 54–55;
28. Момчило Грубач, *Нове установе и нова решења Законика о кривичном поступку Србије од 26. септембра 2011. године*, у: *Часопис Правног факултета Универзитета Унион у Београду*, година II бр. 2, Београд, 2011. година;
29. Александар Јакшић, *Европска конвенција о људским правима- коментар*, Центар за публикације Правног факултета у Београду, Београд, 2006. година.

## ЗАКОНСКИ ТЕКСТОВИ

1. Законик о кривичном поступку, („Сл. гласник РС“ 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014);
2. Законик о кривичном поступку, („Сл. гласник РС“ 70/2001, 68/2002, 58/2004, 85/2005, 115/2005, 49/2007, 72/2009, 76/2010, 85/2005-99, 46/2006-3, 49/2007-3, 122/2008-3, 20/2009-3);
3. Законик о кривичном поступку Црне Горе, (“Сл. лист ЦГ” бр. 57/09);



4. Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине, (*"Сл. гласник БиХ"* бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13).

#### **СУДСКЕ ОДЛИКЕ**

1. Case 16212/08, Skendžić and Krznarić v. Croatia, Judgement of 20. january 2011;
2. Case 41604/98, Buck v. Germany, Judgement 28. april 2005;
3. Case 39846/98, Brennan v. the United Kingdom, Judgement 16 october 2001;
4. Одлука Уставног суда Хрватске, Уи бр. 448/2009, "Народне новине" бр. 143/12.

## САЖЕТАК

Истрага је прва фаза претходног кривичног поступка до које долази када надлежни орган донесе одлуку о њеном спровођењу у случају постојања одређеног степена извесности да је одређено лице извршило кривично дело, односно када постоји одређен степен извесности да је извршено кривично дело. Истрага није обавезна процесна фаза јер се под одређеним условима оптужница може подићи и без претходног вођења истраге. Основни циљ или сврха истраге је да се прикупе докази који су потребни да би се могло одлучити да ли ће се подићи оптужница или обуставити поступак. Главни субјекти истраге су носиоци главних кривичнопроцесних функција. У судском концепту истраге то су истражни судија, осумњичени и овлашћени тужилац, док су у тужилачком концепту истраге то јавни тужилац и осумњичени. Споредни субјекти истраге су сва лица која се у разним својствима могу појавити у истрази. У теорији се наводе бројне предности и недостаци судског и тужилачког концепта истраге. Као предност судског концепта истраге наводи се чињеница да се спровођењем истраге од стране суда остварује већа гаранција права и слобода окривљеног, док јој се замерка кабинетски карактер. Као главна предност тужилачког концепта истраге истиче се њена ефикасност. Једна од замрки која се упућује тужилачкој истрази је концентрација више процесних функција у рукама јавног тужиоца.

Саставни део мастер рада је и емпиријско истраживање спроведено пред Вишим јавним тужилаштвом у Нишу и пред Вишим судом у Нишу, које је спроведено применом методе студије случаја са циљем да се утврди да ли тужилачки концепт истраге омогућава већу ефикасност поступка и да ли се и у којој мери јавни тужилац користи овлашћењем да поверава предузимање истражних радњи полицији. На обрађеном узорку, просечно трајање судске истраге било је десет месеци, а просечно трајање тужилачке истраге пет месеци, јавни тужилац ишао је за тим да саслуша осумњиченог или више њих, као и сведоке у току једног дана, наравно ако се стекну услови, док је истражни судија у ту сврху заказивао посебна саслушања. Дакле, на страни јавног тужиоца приметно је веће настојање да се обезбеди концентрација доказа. С тим у вези, на бази презентованог узорка, радње пред тужиоцем спроводиле су се у краћем временском периоду у односу на радње спроведене од стране истражног судије. Уколико се пође од тога да се тужилачка истрага окончавала у краћем временском периоду од судске истраге, и да је јавни тужилац

више тежио концентрацији доказа од истражног судије, може се извести закључак да је већа ефикасност обезбеђена тужилачком истрагом. Анализом добијених резултата дошло се и до закључка да је јавни тужилац оправдао улогу руководиоца истражног поступка, одређивао је извођење доказних радњи и исте самостално предузимао, без делегирања предузимања појединих радњи органима унутрашњих послова. С друге стране, истражни судија се руководио предлозима јавног тужиоца за извођење одређених доказа, без веће иницијативе у предузимању радњи ван граница предлога јавног тужиоца, што указује да није оправдао своју руководећу улогу.

**Кључне речи:** истрага, јавни тужилац, истражни судија, судија за претходни поступак, окривљени, ефикасност поступка

## S U M M A R Y

### "Investigation in criminal procedure"

The investigation is the first phase of previous criminal proceedings that occurs when the competent authority makes a decision on its implementation in the event of a certain degree of certainty that a person has committed a criminal offense, that is, when there is a certain degree of certainty that the crime was committed. The investigation is not mandatory procedural phase because under certain conditions the bill of indictment can be raised without conducting an investigation. The main goal or purpose of the investigation is to gather evidence which is necessary in order to decide whether to issue an indictment or terminate the proceedings. The main subjects of the investigation are the carriers of the main functions of criminal procedure. In the judicial concept of investigation these are the investigating judge, authorized prosecutor and the suspect, while in the prosecutorial concept of investigation these are the public prosecutor and the suspect. Secondary subjects of the investigation are all persons who in various relations may appear in the investigation. In theory, there are numerous advantages and disadvantages of judicial and prosecutorial concept of investigation. An advantage of the judicial concept of investigation is the fact that by the implementation of investigation by the court is provided greater guarantee of rights and freedoms of the accused, while they are reproached for their cabinet character. The main advantage of the prosecutorial concept of investigation is its effectiveness. One of the complaints addressed to the prosecutor's investigation is the concentration of multiple processing functions in the hands of the public prosecutor.

An integral part of the master's thesis is the empirical research conducted before the Higher Public Prosecutor's Office in Nis and the High Court in Nis, which was conducted using the method of case study in order to determine whether the prosecutorial concept of investigation enables greater efficiency of the procedure and whether and to what extent does the public prosecutor use the authority to entrust undertaken investigative actions to the police. According to the processed sample, the average duration of the judicial investigation was ten months, and the average duration of prosecutorial investigation was five months, the public prosecutor questioned the suspect or many of them, as well as witnesses in the course of one day, of course, if the conditions were fulfilled, while the investigating judge scheduled special hearings for that purpose. So, on the side of the public prosecutor is noticeably larger effort to ensure

concentration of evidence. In this connection, on the basis of the presented sample, there were conducted actions before the prosecutor in a shorter period of time compared to the actions carried out by the investigating judge. If we start from the fact that the prosecutorial investigation ended in a shorter period of time than the judicial investigation, and that the public prosecutor sought a concentration of more evidence than the investigating judge, it can be concluded that the greater efficiency was provided by prosecutorial investigation. The analysis of achieved results led to a conclusion that the public prosecutor justified the role of leader of the investigative procedure, and that he determined the execution of evidentiary actions and undertook them himself, without delegating certain actions to the authorities of internal affairs. On the other hand, the investigating judge was guided by the proposals of the public prosecutor to present certain evidence, without major initiatives in taking actions beyond the borders of the proposal of the public prosecutor, which indicates that he did not prove his leadership role.

**Key words:** investigation, the public prosecutor, the investigating judge, the judge for preliminary proceedings, the accused, the efficiency of the procedure

## БИОГРАФИЈА АУТОРА

Јована Ристић, рођена 23.04.1991. године у Врању где је завршила гимназију. Године 2010. уписала је Правни факултет Универзитета у Нишу, а дипломирала је 09.02.2015. године са просечном оценом 9,33. У току студија, 2014. године учествовала је на националном такмичењу у симулацији суђења (*moot court*) у области заштите од дискриминације. Од неформалног образовања које је похађала у току студија, издваја учешће на семинару "Писање правних аката", организованом од стране Института за право и финансије, у Нишу, 2014. године, као и учешће у раду правне клинике на Правном факултету, у Нишу, у оквиру предмета "Клиничко правничко образовање", у јесњем семестру школске 2012/2013. године. Након завршетка основних студија, професионалну каријеру отпочиње као адвокатски приправник у адвокатској канцеларији "Алексић" у Нишу, где и сада ради. Служи се енглеским и руским језиком, поседује возачку дозволу "Б" категорије.

Упорност и истрајност, самопоуздање, комуникативност, способност за тимски рад и уважавање туђег мишљења, спремност за преузимање иницијативе, жеља за професионалним доказивањем и сталним усавршавањем, само су неке од особина које красе аутора овог мастер рада.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ  
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Јована Ристић

Наслов мастер рада: Испираја

Ментор: проф др Саша Кнежевић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, 03.04.2017.г.

Потпис аутора

Јована Ристић

## ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Централи

пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Јована Ристић

У Нишу, 03.04.2017. г.

Потпис аутора

Јована Ристић